Verkennend natuuronderzoek ‘Gnephoek’ te Alphen aan den Rijn

Een oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur



SWECO

Sweco Nederland B.V.	Handelsregister [redacted]		
Onderwerp	Verkennend Natuuronderzoek 'Gnephoek' te Alphen aan den Rijn		
Projectnummer	51025202		
Klant	Gemeente Alphen aan den Rijn	**Gecontroleerd door**	[redacted]
Auteur	[redacted]		
Datum	25-06-2026	**Vrijgegeven door**	
Versie	D1		
Documentreferentie	NL26-648800269-177002		

Inhoudsopgave

Samenvattende tabellen 4
1 Inleiding 6
1.1 Aanleiding 6
1.2 Kader van het onderzoek 6
1.3 Ligging en beschrijving plangebied 6
1.4 Voorgenomen werkzaamheden 8
1.5 Leeswijzer 10

2 Omgevingswet: Natura 2000-gebieden 11
2.1 Toetsingskader 11
2.2 Methode 12
2.3 Resultaten 12
2.4 Analyse en toetsing van mogelijke effecten 13

3 Omgevingswet: Soortenbescherming 14
3.1 Toetsingskader 14
3.2 Methode 14
3.3 Resultaten 15
3.3.1 Vaatplanten 15
3.3.2 Vleermuizen 16
3.3.3 Grondgebonden zoogdieren 19
3.3.4 Vogels 20
3.3.5 Amfibieën en reptielen 26
3.3.6 Vissen 28
3.3.7 Ongewervelden 28
3.4 Rode Lijst-soorten 29

4 Omgevingswet: Houtopstanden 31
4.1 Toetsingskader 31
4.2 Analyse en toetsing van mogelijke effecten 31
4.3 Conclusie 32

5 Overig natuurbeleid 33
5.1 Provinciaal beleid 33
5.1.1 Toetsingskader 33
5.1.2 Analyse en toetsing van mogelijke effecten 33
5.1.3 Conclusie 34
5.2 Gemeentelijk beleid 34

6 Conclusies en aanbevelingen 35
6.1 Natura 2000-gebieden 35
6.2 Soortenbescherming 35
6.3 Houtopstanden 36
6.4 Overig natuurbeleid 36

Referenties 37

Bijlage 1 | Toetsingskader Omgevingswet 39

Samenvattende tabellen

In onderstaande tabellen is een samenvatting weergegeven van conclusies, voortkomend uit het verkennend natuuronderzoek.

Omgevingswet: gebiedsbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Natura 2000-gebieden	Mogelijke toename (of afname) aan stikstofdepositie in de aanlegfase	AERIUS-berekening	N.t.b.	Afhankelijk van de resultaten van de AERIUS-berekening moet een ecologische beoordeling of Passende Beoordeling worden geschreven en/of een omgevingsvergunning worden verkregen

Omgevingswet: soortbescherming	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Planten	Geen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vleermuizen	Verstoring en aantasting verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	Onderzoek naar aanwezigheid gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis	N.t.b.	Een veldbezoek dient uitgevoerd te worden om specifieke functies en locaties per soort in kaart te brengen
Grondgebonden zoogdieren	Verstoring en aantasting leefgebied waterspitsmuis, steenmarter, kleine marters en haas	Onderzoek naar aanwezigheid waterspitsmuis, steenmarter, kleine marterachtigen en haas	N.t.b.	Capaciteit omliggende omgeving voor opvangen vrijgestelde soorten in kaart brengen
Vogels	Verstoring en aantasting jaarrond beschermde nesten en algemene broedvogels	Onderzoek naar aanwezigheid van nestlocaties boomvalk, buizerd, gierzwaluw, huismus, kerkuil, ransuil, sperwer, steenuil, boerenzwaluw en huiszwaluw	N.t.b.	N.v.t.
Amfibieën	Verstoring en aantasting leefgebied rugstreeppad, heikikker en poelkikker en vrijgestelde en algemene soorten	Onderzoek naar aanwezigheid van rugstreeppad, heikikker en poelkikker.	N.t.b.	N.v.t.
Reptielen	Mogelijk verstoring ringslang	N.v.t.	Werkzaamheden rustig opstarten en één richting op werken	N.v.t.
Vissen	Verstoring en aantasting leefgebied algemene soorten	N.v.t.	Werkzaamheden rustig opstarten, één richting op werken, specifieke zorgplicht	N.v.t.
Ongewervelden	Aantasting leefgebied groene glazenmaker, grote vos en platte schijfhoren en algemene soorten	Onderzoek naar aanwezigheid van groene glazenmaker, grote vos en platte schijfhoren	N.t.b.	Geschiktheid van watergangen en aanwezigheid van krabbenscheer vaststellen in voorjaar/zomer.

* *Mogelijke voorzorgsmaatregelen om effecten te voorkomen*

Rode Lijst-soorten	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Alle relevante soortgroepen	Verstoring of aantasting leefgebied vaatplanten, vogels en ongewervelden	N.v.t.	Werkzaamheden buiten het broedseizoen of na vrijgave van een ter zake kundige uitvoeren, eventuele herplant, langzaam één richting op werken, specifieke zorgplicht	N.v.t.

** Mogelijke voorzorgsmaatregelen om effecten te voorkomen*

Provinciaal beleid	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
NNN en ecologische verbindingen	Geen, niet aanwezig	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Grasland in de bollenstreek, Groene buffer en Buitengebied	Geen, niet aanwezig	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Kansrijk weidevogelgebied	Aantasting en verwijdering van kansrijk weidevogelgebied	N.v.t., effecten reeds onderzocht	N.v.t.	N.v.t.
Overige aangewezen beschermde gebieden	Geen, niet aanwezig	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

** Mogelijke voorzorgsmaatregelen om effecten te voorkomen*

Houtopstanden	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Houtopstanden - omgevingswet	Houtopstanden liggen buiten komgrenzen provincie ZH	N.v.t.	N.v.t.	Regels vanuit beleid Alphen aan den Rijn volgens (APV)

Gemeentelijk beleid	Effecten	Nader veld- en/of effectenonderzoek	Passende preventieve maatregelen*	Nadere procedures
Beschermwaardige bomen	Mogelijk aantasting of verwijderen van beschermwaardige bomen	N.v.t.	N.v.t.	Te vellen beschermwaardige bomen in kaart brengen en beleid Gemeente Alphen aan den Rijn volgen

** Mogelijke voorzorgsmaatregelen om effecten te voorkomen*

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft het plan opgevat om (een deel van) de polder Gnephoek te transformeren naar een woongebied met circa 5.500 woningen en bijbehorende voorzieningen. Tevens zal een deel van het plangebied worden ingericht als natuur(ontwikkelings)gebied.

Wanneer bij de voorgenomen ontwikkelingen effecten op beschermde plant- of diersoorten of beschermde gebieden kunnen optreden, dient dit te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur. Om een beeld te kunnen vormen van de mogelijk aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten hierop is voorliggend verkennend natuuronderzoek uitgevoerd door Sweco Nederland B.V. (hierna Sweco).

1.2 Kader van het onderzoek

Het verkennend natuuronderzoek is erop gericht om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke effecten van de werkzaamheden op de beschermde natuurwaarden in en om het plangebied. De werkzaamheden worden getoetst aan de volgende voor het project-relevante onderdelen van de wet- en regelgeving voor natuur:

- Omgevingswet:
  - Natura 2000-gebieden (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn);
  - soortenbescherming;
  - houtopstanden.
- Provinciaal beleid:
  - Natuurnetwerk Nederland (NNN);
  - eventueel andere provinciaal beschermde gebieden buiten het NNN.
- Gemeentelijk beleid (eventueel).

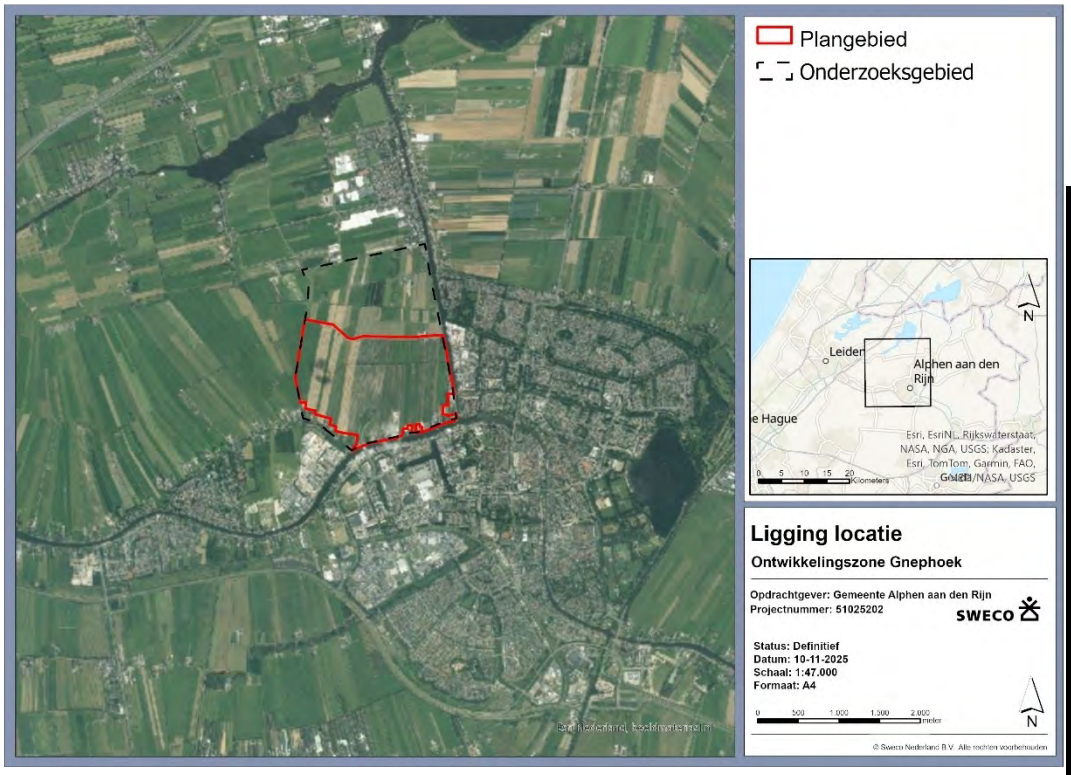
In het rapport worden indien noodzakelijk de vervolgstappen besproken die moeten worden genomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures. Een verkennend natuuronderzoek heeft een geldigheid van drie jaar, tenzij de ecologische omstandigheden binnen deze periode wezenlijk zijn veranderd.

1.3 Ligging en beschrijving plangebied

Plangebied Gnephoek ligt in de noordwesthoek van Alphen aan den Rijn. De locatie wordt aan de oostzijde begrensd door Heimanswetering en aan de zuidzijde door de Oude Rijn. Het plangebied is in een polder gesitueerd. Dit is de polder Gnephoek grenzend aan de Oude Rijn in het zuiden en aan de Vrouwgeestpolder in het noorden.

In het verkennend natuuronderzoek is een ruimer gebied dan het plangebied meegenomen in het onderzoek. Zo is onderscheid gemaakt tussen het plangebied en het onderzoeksgebied. De begrenzing van het plangebied en onderzoeksgebied is weergegeven in Figuur 1-1, inclusief de globale topografische ligging van het plangebied.

Het plangebied ligt op voormalig laagveengebied. De grond in het gebied is voornamelijk in agrarisch gebruik (deels akkerbouw en deels grasland). Het plangebied (rode lijn in Figuur 1-1) bestaat verder uit bedrijventerrein, bebouwing langs de Oude Rijn, boerderijen met opstallen, watergangen en een wetering die afwatert op Heimanswetering. Verder zijn in het plangebied bomenrijen en bosschages aanwezig. Binnen het plangebied zijn enkele wegen aanwezig die het gebied doorkruisen.



Figuur 1-1 Ligging van het plangebied (rood) en onderzoeksgebied (zwarte stippellijn) en de globale topografisch ligging (overzichtskaart).

Het onderzoeksgebied (zwarte stippellijn in Figuur 1-1) bevat min of meer dezelfde biotopen, behalve dat binnen het onderzoeksgebied een bosperceel aanwezig is. In de rest van dit rapport wordt enkel gekeken naar effecten op het plangebied met daaromheen een aangegeven afstand. Een impressie van het plangebied wordt in Figuur 1-2 weergegeven

De beoogde bouwlocaties zijn vooralsnog voorzien aan de oostelijke en zuidelijke grens, het midden en het middenwesten van het plangebied.



Figuur 1-2 Impressie van het plangebied.

1.4 Voorgenomen werkzaamheden

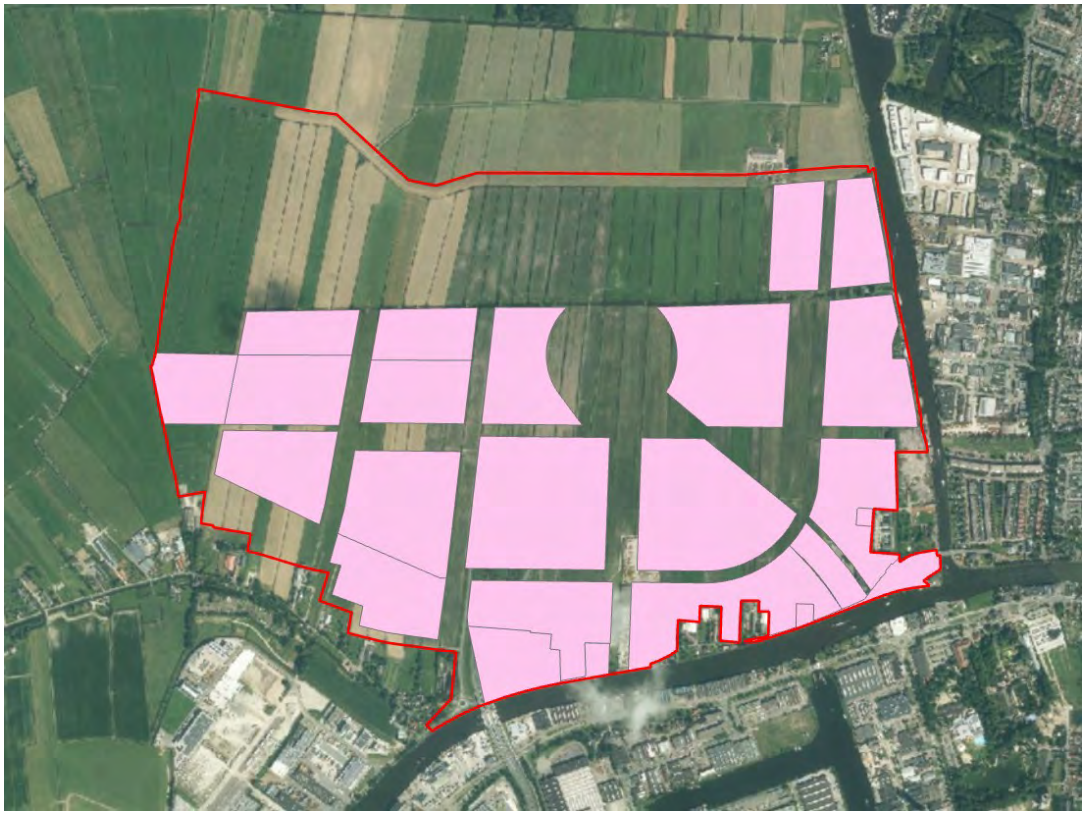
Het plan betreft de realisatie van woningen en natuurontwikkeling. Hierbij wordt aandacht besteed aan duurzaam en efficiënt landgebruik voor compacte buurtschappen, een klimaatadaptieve en waterrobuuste leefomgeving, circulair bouwen en energieneutraliteit. De verschillende werkzaamheden die hierbij komen kijken zullen afhankelijk zijn van de specifieke locatie en het ontwerp. Werkzaamheden omvatten onder andere:

- realiseren van 5.500 woningen, zowel grondgebonden als appartementen;
- aanleggen (ondergrondse) infrastructuur;
- verwijderen van grond;
- droogleggen van watergangen;
- voorbelasten;
- bouwrijp maken afgestemd op het bodemsysteem;
- heien;
- 60 hectare natuurontwikkeling en 30 hectare stedelijk groen en water.

In deze fase van het plan is het nog onduidelijk wat de exacte activiteiten zullen zijn en wanneer deze zullen gaan plaatsvinden. De beoogde bouwlocaties zijn vooralsnog voorzien aan de oostelijke en zuidelijke grens, het midden en het middenwesten van het plangebied (zie Figuur 1-3).

De planning en doorlooptijd van de uitvoering van de werkzaamheden zijn nog niet specifiek. Wel is duidelijk dat het gehele gebied wordt getransformeerd ten behoeve van de woningbouw van ongeveer 5.500 woningen en bijbehorende voorzieningen en natuur-ontwikkeling. De technische uitwerking van de eerste fase staat gepland voor 2027, het bouwrijp maken voor 2028 en de eerste paal woningbouw in 2029[1]. Zie Figuur 1-4 voor een impressie van de ruimtelijke indeling.

[1] https://www.gnephoek.com/planning/default.aspx



Figuur 1-3 Bouwvlakken (roze) binnen het plangebied (rode lijn).



Figuur 1-4 Impressie van indeling van ontwikkelingszone Gnephoek.

1.5 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken worden de bevindingen weergegeven van het verkennend natuuronderzoek voor de hoofdaspecten Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), Soortenbescherming (hoofdstuk 3), Houtopstanden (hoofdstuk 4), Overig natuurbeleid (hoofdstuk 5) en de conclusie van het verkennend natuuronderzoek (hoofdstuk 6). De toetsingskaders bij de wetgeving en het beleid worden gegeven in Bijlage 1.

2 Omgevingswet: Natura 2000-gebieden

2.1 Toetsingskader

De Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn (VR) en/of Habitatrichtlijn (HR) zijn aangewezen. De essentie van het beschermingsregime is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitattypen binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd vanuit een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden.
Na aanwijzing van een gebied wordt door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) in het aanwijzingsbesluit benoemd welke natuurwaarden kwalificerend zijn en worden op gebiedsniveau de instandhoudings-doelstellingen geformuleerd voor de betreffende habitattypen en/of soorten.

In dit verkennend natuuronderzoek wordt getoetst of projecten of plannen negatieve gevolgen kunnen hebben voor het behalen van de instandhoudings-doelstellingen voor de soorten of habitattypen voor de betreffende Natura 2000-gebieden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de beoordeling van de vergunningplicht voor projecten en de beoordeling van de mogelijkheid tot vaststelling van plannen. Bij projecten kan er sprake zijn van een ‘Natura 2000-activiteit'. Dit wil zeggen dat het project mogelijk significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Dit is vergunningplichtig (art. 5.1, lid 1 Ow), tenzij er sprake is van een vergunningsvrij geval. De significantie van gevolgen wordt beoordeeld in een voortoets, Passende Beoordeling en/of ADC-toets.
Als uit de voortoets blijkt dat er geen sprake is van mogelijke significante gevolgen of wanneer er sprake is van een vergunningsvrij geval, kan er wel sprake zijn van ‘een activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of bijzonder nationaal natuurgebied'.

Voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden is een specifieke Zorgplicht opgenomen (art. 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die negatieve gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art.11.6, 1e lid Bal).

Als uit de voortoets blijkt dat er sprake kan zijn van een ‘activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of bijzonder nationaal natuurgebied’ en hiervoor geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht wel van toepassing. Om mogelijke nadelige gevolgen als gevolg van stikstofdepositie te beoordelen, is het gebruik van de AERIUS-calculator bij wet verplicht (artikel 4.15 Or).

Voor een plan geldt dat deze mag worden vastgesteld als uit een Passende Beoordeling blijkt dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten (art. 10.24 Bkl). Is er ondanks mitigatie nog steeds sprake van een significant gevolg, dan kan een plan alleen worden vastgesteld als de ADC-toets met succes is doorlopen (art. 10.24, lid 2 en 3 Bkl).

In Bijlage 1 wordt het toetsingskader in meer detail beschreven.

Bij de toetsing is gekeken naar de Natura 2000-gebieden tot op 25 km afstand van het plangebied. Dit is ruim voldoende om effecten door eventuele externe werking voldoende mee te nemen.

Enkel effecten door stikstofdepositie kunnen verder reiken, echter is door de overheid gesteld dat effecten hiervan tot op 25 km[2] van de bron dienen te worden berekend en getoetst.

[2] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/

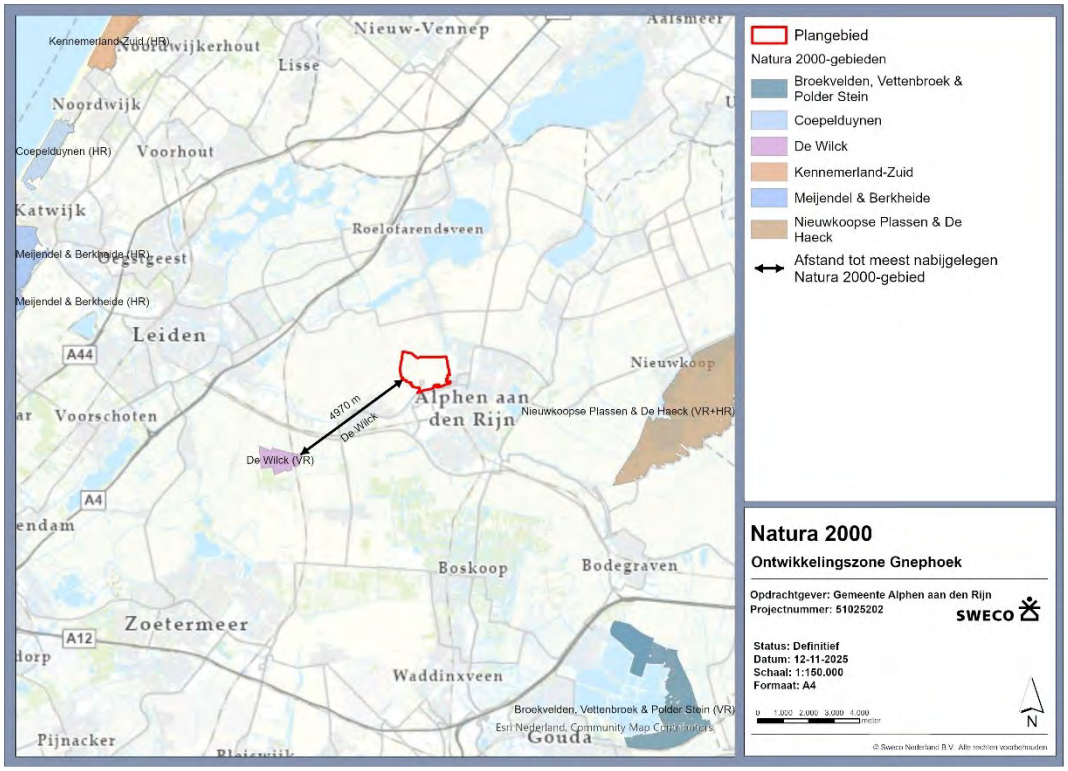
2.2 Methode

De ligging van Natura 2000-gebieden is in beeld gebracht middels de Natura 2000-gebiedenkaart van PDOK, beschikbaar via Nationaal Georegister.

2.3 Resultaten

Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied.
Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is De Wilck op circa 5 km afstand ten zuidwesten van het plangebied.

In Figuur 2-1 is de ligging van het plangebied weergegeven met indicatie van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Alle Natura 2000-gebieden binnen een afstand van 25 km van het plangebied zijn weergegeven in Tabel 2-1.



Figuur 2-1 Ligging plangebied (rood) ten opzichte van Natura 2000-gebieden.

Tabel 2-1 Afstand van nabijgelegen Natura 2000-gebied(en) tot de dichtstbijzijnde NVO-locatie.

	Natura 2000-gebied	Afstand (Km)	Beschermingsregime
1	De Wilck	5,0	VR
2	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	7,5	VR+HR
3	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	11,4	VR
4	Meijendel & Berkheide	14,4	HR
5	Coepelduynen	15,5	HR
6	Kennemerland-Zuid	16,0	HR
7	Botshol	21,1	HR
8	Westduinpark & Wapendal	24,9	HR

2.4 Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Het plangebied is geen onderdeel van een Natura 2000-gebied, hierdoor zijn directe effecten zoals ruimtebeslag uitgesloten.

Naast directe effecten kunnen indirecte effecten zoals visuele verstoring en verstoring door licht en geluid nadelige gevolgen hebben op de soorten die zijn aangewezen voor Natura 2000-gebieden. Deze effecten reiken doorgaans enkele honderden meters ver, effecten van bijvoorbeeld heiwerkzaamheden reiken verder (tot circa 1 kilometer). De Natura 2000-gebieden in de omgeving bevinden zich echter op een ruime afstand van het plangebied (>4,9 km). Negatieve indirecte effecten van de werkzaamheden op de Natura 2000-gebieden kunnen uitgesloten worden.

De werkzaamheden worden uitgevoerd met verschillend materieel. Dit materieel gaat mogelijk gepaard met stikstofemissie. Ook de gebruiksfase gaat mogelijk gepaard met stikstofemissie, bijvoorbeeld door toenemend verkeer naar de nieuwe woningen. Deze emissies kunnen zich verplaatsen over grote afstanden en zodoende resulteren in stikstofdeposities in Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden. Het uitvoeren van een AERIUS-berekening is noodzakelijk om mogelijke stikstofdepositie inzichtelijk te maken. Afhankelijk van de resultaten kan worden bepaald of een nadere effectanalyse noodzakelijk is.

3 Omgevingswet: Soortenbescherming

3.1 Toetsingskader

Soortenbescherming is geregeld in de Omgevingswet. De beschermde soorten in Nederland zijn in te delen in drie categorieën:
1. Artikel 11.37 Bal: soorten van de Vogelrichtlijn;
2. Artikel 11.46 Bal: soorten van de Habitatrichtlijn; en
3. Artikel 11.54 Bal: andere beschermde soorten.

Indien een activiteit mogelijk een gevolg heeft voor een in het wild levend dier- of plantensoort, ongeacht de beschermingsstatus, is er sprake van een flora- en fauna-activiteit. Het uitvoeren van schadelijke handelingen bij soorten van de eerste twee categorieën, te weten vangen, doden, verstoren van individuen of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen of nesten, leidt tot vergunningplicht. Het verstoren van vogels is alleen vergunning plichtig indien dit wezenlijke invloed heeft op de staat van instand-houding van de soort. Tevens is het rapen of onder zich hebben van eieren vergunning plichtig. Het verstoren van soorten uit de derde categorie, is geen schadelijke handeling die leidt tot vergunningsplicht. Het uitvoeren van schadelijke handelingen bij soorten van de derde categorie, te weten vangen, doden of het aantasten van vaste rust- en verblijf-plaatsen, leidt wel tot vergunningplicht. Soorten uit deze categorie kunnen door het bevoegd gezag onder voorwaarden vrijgesteld worden van vergunningplicht bij schadelijke handelingen. Voor plantensoorten van de Habitatrichtlijn en andere beschermde soorten geldt dat het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen vergunningplichtig is.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) zijn een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen. Een vergunning kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing is, er sprake is van een wettelijk belang en de activiteit niet leidt tot een verslechtering van de Staat van Instandhouding van de aangevraagde soort.
Naast bovengenoemde beschermde soorten, dient ter invulling van de specifieke zorgplicht en het voorkomen van onnodig lijden ook onderzoek uitgevoerd te worden naar kwetsbare en/of bedreigde (niet-beschermde) soorten. Hiertoe behoren soorten van de Vogelrichtlijn (Bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl), Habitatrichtlijn soorten (Bijlage II, IV en V Hrl) nationaal beschermde soorten (Bijlage IX Bal) en Rode Lijst-soorten (Art. 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3° Ow[3]). Het toetsingskader voor Soortenbescherming wordt nader beschreven in Bijlage 1.

Voor bijna alle activiteiten in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) geldt een specifieke zorgplicht. Dit houdt in dat zowel in het geval van beschermde soorten als niet-beschermde of vrijgestelde soorten alle maatregelen genomen dienen te worden die redelijkerwijs verwacht kunnen worden om negatieve gevolgen (zoals schade of doden) op deze soorten te voorkomen. Voor zover gevolgen niet kunnen worden voorkomen dienen deze zoveel mogelijk beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden. Als gevolgen onvoldoende beperkt kunnen worden dient de activiteit achterwege gelaten te worden voor zover dat redelijkerwijs gevraagd kan worden.

3.2 Methode

Het actueel en potentieel voorkomen van beschermde soorten in het plangebied is onderzocht middels een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Op basis hiervan is een habitatgeschiktheidsbeoordeling gedaan. Vanwege de te verwachten effecten zijn de (potentiële) aanwezigheid van beschermde soorten en de effecten hierop tot maximaal 1000 meter van het plangebied onderzocht.

[3] *https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0037885&artikel=2.19&g=2024-04-08&z=2024-04-08*

Bronnenonderzoek
Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten in het projectgebied en omgeving. Hiervoor zijn onder andere landelijke (digitale) verspreidingsatlassen (waaronder de NDFF-Verspreidingsatlas[4]), regionale verspreidingsatlassen en, wanneer beschikbaar, voorgaande onderzoeken geraadpleegd. Ook is data direct uit Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) gebruikt van de afgelopen 5 jaar (2020 – 2025).

Habitatgeschiktheidsbeoordeling
Op basis van beschikbare gegevens en een oriënterend veldbezoek is de geschiktheid van biotopen voor beschermde soorten beoordeeld. Deze beoordeling brengt samen met het bronnenonderzoek de beschermde soorten(groepen) in beeld die in het plangebied (kunnen) voorkomen. Het veldbezoek is uitgevoerd op 24-10-2025 van 9.30 – 14.30 uur en is uitgevoerd door een deskundige ecoloog[5] van Sweco. Tijdens het veldbezoek was het voornamelijk droog en grotendeels bewolkt met een temperatuur van 11 °C en een westenwind van 4 bft.

Het veldbezoek is vanaf de openbare wegen en paden uitgevoerd, waardoor niet alle bebouwing en watergangen geheel onderzocht konden worden.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten
Op basis van het bronnenonderzoek en de habitatgeschiktheidsbeoordeling is een inschatting gemaakt in hoeverre de te verwachten soort(groepen)en en/of het geschikte biotoop beïnvloed wordt of kunnen worden door de voorgenomen activiteit. Hieruit wordt duidelijk voor welke soort(groepen) nader (veld)onderzoek en eventueel het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit in het kader van de Omgevingswet aan de orde is.

3.3 Resultaten

3.3.1 Vaatplanten

Actueel en potentieel voorkomende soorten
De NDFF (2020 – 2025) toont geen waarnemingen van beschermde vaatplantsoorten binnen het plangebied. Nabij het plangebied is, in voedselpark Gnephoek, de beschermde vaatplantsoort brave hendrik waargenomen. Het gaat hier om een aangeplant exemplaar waardoor deze niet beschermd is. Daarbij is, gebaseerd op verspreidingsgegevens, het natuurlijk voorkomen van deze soort op voorhand uit te sluiten.

Beschermde soorten komen voornamelijk voor in stabiele (voedselarme) habitattypen, zoals duinen, heiden en venen. Het plangebied ligt in zeer bewerkte agrarische omgevingen, waar doorgaans een matig tot zeer voedselrijke grond aanwezig is. Groeiplaatsen van overige beschermde soorten worden binnen het plangebied daarom ook niet verwacht.

Effectanalyse
Gebaseerd op bekende verspreidingsgegevens en het aanwezige habitat worden geen beschermde plantensoorten verwacht in het plangebied. Als gevolg van de werkzaamheden worden geen nadelige gevolgen verwacht op beschermde plantensoorten. Aanvullend onderzoek of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot planten is niet noodzakelijk.

[4] *www.verspreidingsatlas.nl*
[5] https://www.rvo.nl/onderwerpen/buiten-werken/ecologisch-deskundige

3.3.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn op basis van keuze in vaste rust- en voortplantingsplaatsen globaal in twee categorieën te verdelen: soorten die in gebouwen verblijven en soorten die in bomen verblijven. Verblijfplaatsen in gebouwen bestaan uit allerlei kleine holten, zoals in een spouwmuur, onder een dak en achter gevelbetimmering. Boombewonende vleermuizen verblijven onder andere in holtes zoals oude spechtengaten, spleten en achter loszittende bast van bomen.

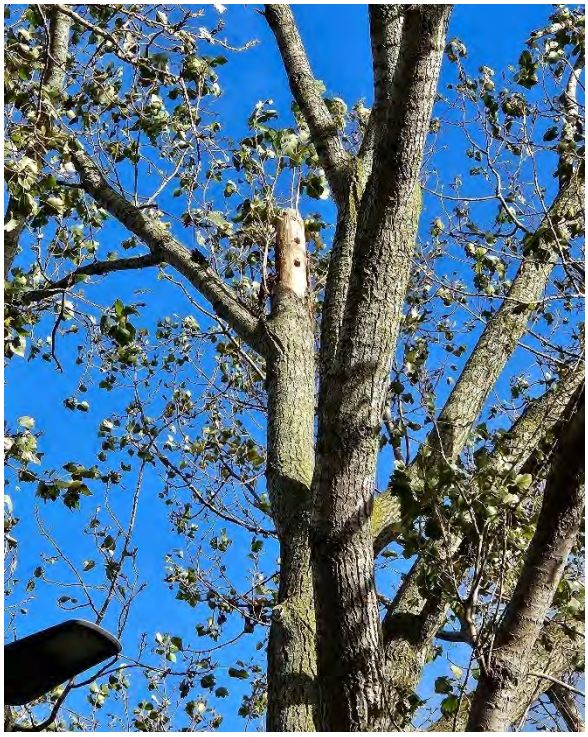
Naast verblijfplaatsen zijn ook foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen beschermd indien deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van een lokale populatie. Vleermuizen hebben vliegroutes nodig om zich te kunnen verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebied en vice versa.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, watergangen en houtwallen, om te navigeren en ter beschutting tegen wind. Routes die regelmatig gebruikt worden, noemen we een vliegroute.

Actueel en potentieel voorkomende soorten
Uit gegevens van de NDFF (2020 – 2025) blijkt dat er binnen en nabij (< 1km) het plangebied meerdere waarnemingen zijn van gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Daarnaast bevindt het plangebied zich ook binnen het verspreidingsgebied van meervleermuis (kraam- en mannenverblijfplaats en vliegroute[6]), watervleermuis en gewone grootoorvleermuis.

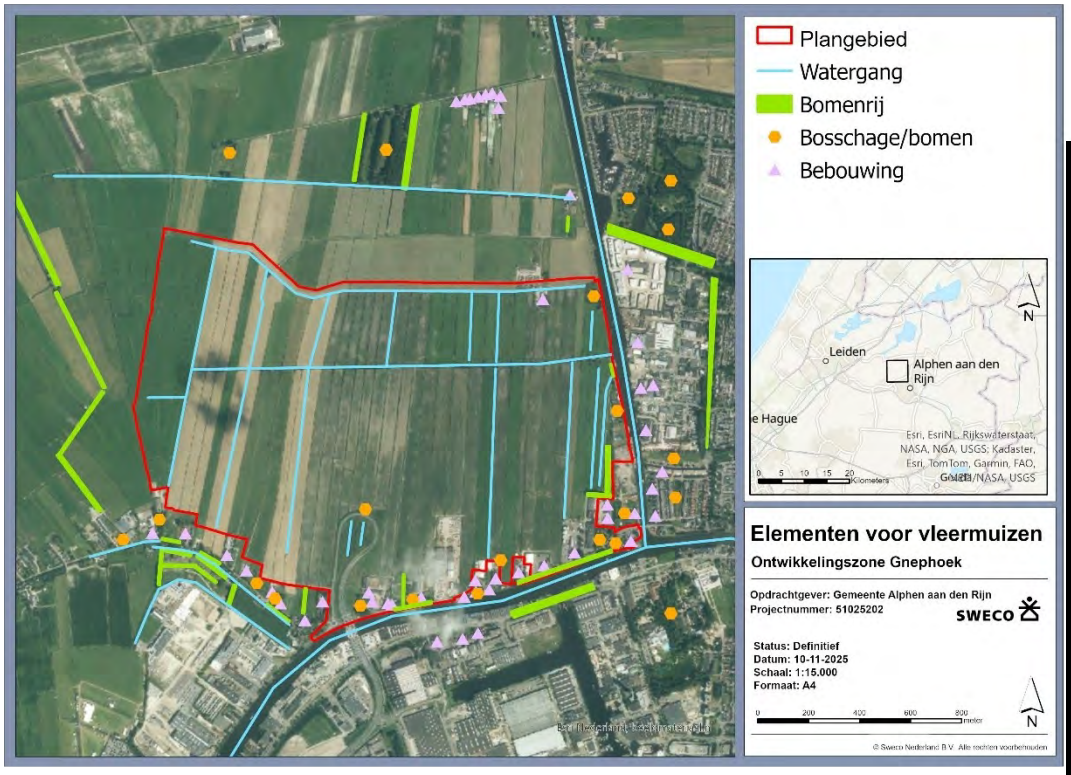
Verblijfplaatsen
Binnen het plangebied is bebouwing aanwezig met holtes of dak- en kantpannen met openingen aanwezig die doorgang kunnen bieden tot ruimtes zoals de spouwmuur. Deze kunnen door bijvoorbeeld gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis als verblijfplaats worden gebruikt. Tevens zijn er in het plangebied bomen aanwezig waar holtes in zitten die voor bijvoorbeeld gewone en ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis als verblijfplaats kunnen dienen. Tijdens het veldbezoek zijn aan de Zaagmolenweg oude spechtenholen waargenomen (zie Figuur 3-1), maar mogelijk zijn er meer locaties (zoals de bomenrijen aan Landlustweg en ’s Molenaarspad).

[6] https://meervleermuis.nl/docman-search/documenten/atlas-of-algemeen/14-koloniekaart-meervleermuis-2025


Figuur 3-1 Boom met spechtenholen in het plangebied.

Foerageergebieden en vliegroutes
Binnen en nabij het plangebied zijn diverse lijnvormige landschapselementen die vleermuizen als vliegroute kunnen gebruiken. Dit omvat onder andere watergangen zoals Heijmanswetering en bomenrijen. Tevens maken de vele watergangen en plaatselijke aanwezigheid van bomen en bosschages deze delen van het plangebied naar verwachting geschikt als foerageergebied. De gewone grootoorvleermuis jaagt ook in schuren en stallen.

Figuur 3-2 geeft in indicatie van de ligging van potentieel geschikte landschapselementen voor vleermuizen in en nabij het plangebied.



Figuur 3-2 Indicaties van potentieel geschikte elementen voor vleermuizen in en nabij het plangebied. Niet alle kleine watergangen zijn aangegeven en geschiktheid van bebouwing dient nader onderzocht te worden.

Effectanalyse

Binnen en nabij het plangebied zijn bomen en gebouwen aanwezig die kunnen fungeren als potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Ook biedt de directe omgeving met watergangen, bomenrijen en bospercelen geschikte foerageergebieden en vliegroutes. Deze functies kunnen dus niet worden uitgesloten. Met de beoogde werkzaamheden gaan verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes mogelijk direct of indirect verloren, wat een overtreding van de Omgevingswet zou zijn.

Aanvullend onderzoek naar het daadwerkelijke gebruik van het plangebied door vleermuizen als rust- en verblijfplaats, foerageergebied en/of vliegroutes (gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis) is noodzakelijk. Voorafgaand aan het aanvullend onderzoek is een bezoek nodig om de locaties met potentie (per soort) specifieker in beeld te brengen. Uit het aanvullend onderzoek zal blijken of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot vleermuizen vereist is.

3.3.3 Grondgebonden zoogdieren

Actueel en potentieel voorkomende soorten

De NDFF (2020 – 2025) toont geen waarnemingen van beschermde grondgebonden zoogdieren in de omgeving van het plangebied. Gebaseerd op verspreidingsgegevens en vanwege het aanwezige habitat kunnen waterspitsmuis en steenmarter voorkomen in het plangebied. De NDFF toont in de omgeving van het plangebied wel waarnemingen van provinciaal vrijgestelde soorten: bosmuis, bunzing, egel, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, rosse woelmuis, wezel en woelrat. Tijdens een eerder veldbezoek[7] is hermelijn waargenomen in het plangebied.

Ten zuiden van Alphen aan den Rijn is in soortgelijk habitat waterspitsmuis waargenomen. Leefgebied voor de waterspitsmuis wordt gekenmerkt door schoon, matig voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers[8]. Ten tijde van het veldbezoek in oktober waren de zichtbare oevers op de meeste plekken in het plan- en onderzoeksgebied kaal en was het water troebel. Het was daardoor niet zichtbaar of er ontwikkelde water-/bodembedekkende vegetatie aanwezig is in het plangebied. Het is aannemelijk dat er in het voorjaar en in de zomer wel oeverbegroeiing aanwezig is. Ten noorden en ten zuiden van het plangebied en aan de oostelijke grens zijn begroeide oevers waargenomen tijdens het veldbezoek, waar tevens bosschages in de buurt aanwezig zijn (zie Figuur 3-3). Deze locaties vormen potentieel geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis.

Het is bekend dat de steenmarter aan een opmars bezig is in het westen van Nederland (Verspreidingsatlas). De soort is in de ruime omgeving van het plangebied al waargenomen (onder andere in Den Haag, Leiden, Roelofarendsveen en Gouda) in soortgelijke omgevingen als het plangebied. Vanwege de grootte van het territorium (tot 700 ha) is het aannemelijk dat de steenmarter ook richting Alphen aan den Rijn komt. Erven, akkerranden, bosschages en slootranden in het plangebied vormen geschikt foerageergebied voor de steenmarter, terwijl aanwezige takkenhopen en rommelhoekjes, schuren, zolders en kruipruimtes gebruikt kunnen worden als rust- en verblijfplaats.

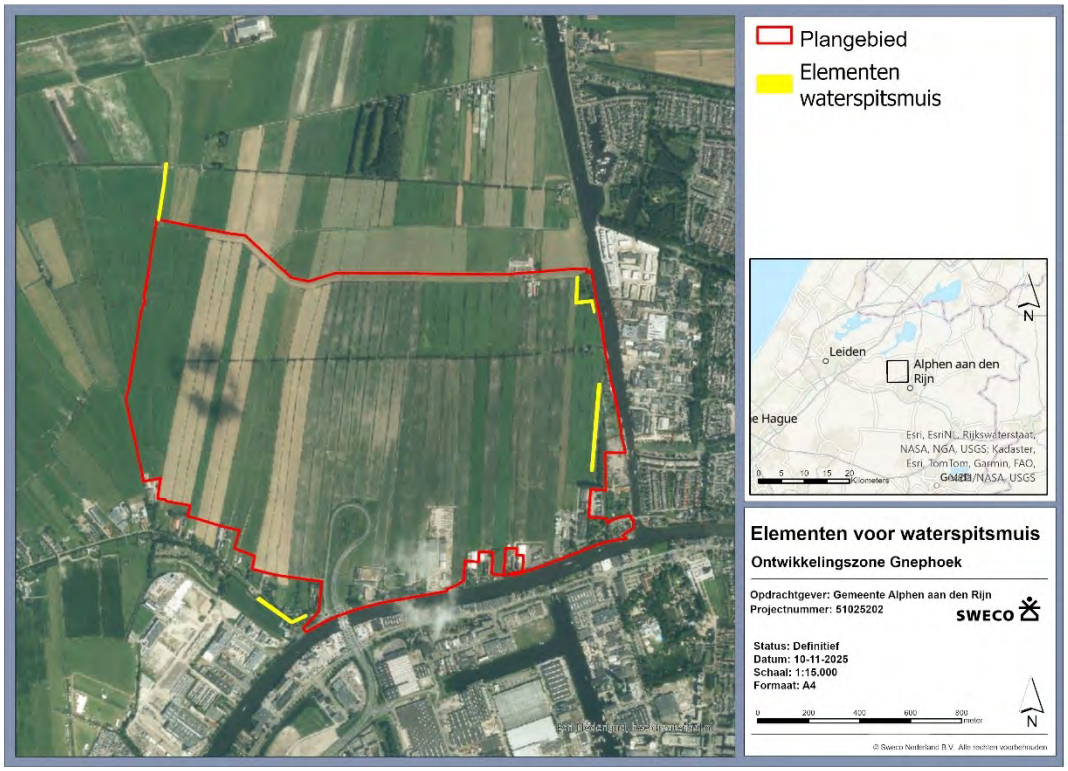
Gebaseerd op verspreidingsgegevens en het ontbreken van voldoende dekking, holle bomen en bosgebied worden overige beschermde soorten zoals boommarter en eekhoorn niet verwacht in het plangebied.

Het voorkomen van hermelijn is in het plangebied bekend door waarneming tijdens onderzoek naar weidevogels in 2023. In het plangebied zijn met name de ruigere begroeide oevers van de percelen, in ieder geval tijdens het groeiseizoen, geschikt als leefgebied voor de hermelijn. Landschapselementen zoals struwelen zijn vrijwel beperkt tot de erven rondom woningen en een hoek met oppervlak van circa 0,5 ha in het noordoosten van het plangebied. Met voorgenomen werkzaamheden gaat (suboptimaal) leefgebied van de hermelijn en, afgaand op verspreidingsgegevens, ook leefgebied van wezel en bunzing, verloren.

De haas gedijt op graslanden en akkers, waar de soort foerageert en gebruik maakt van ondiepe kuilen, gewassen en akkerranden voor beschutting (zogenaamde ‘legers’). Deze elementen komen voor in het plangebied. De soort maakt hierbij gebruik van een netwerk aan legers binnen het territorium van 12-300 hectare. Met de beoogde werkzaamheden gaat een groot deel van dit leefgebied van haas verloren.

[7] *Sweco Nederland B.V. 2023. Verkennend natuuronderzoek woningbouw- en natuurontwikkelingslocatie ‘Gnephoek’ in Alphen aan den Rijn. Referentienummer 3012976*

[8] https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/waterspitsmuis



Figuur 3-3 Locaties met potentieel geschikt habitat voor waterspitsmuis. Elementen bestaan uit watergangen met begroeide oevers en beschutting als bosschages in de buurt.

Effectanalyse

Het is niet uit te sluiten dat de steenmarter en waterspitsmuis in het plangebied voorkomen. Met de beoogde werkzaamheden gaat potentieel geschikt foerageergebied en rust- en verblijfplaatsen van steenmarter en waterspitsmuis verloren en kunnen aanwezige exemplaren gedood worden. Dit zou een overtreding zijn van de Omgevingswet. Aanvullend onderzoek naar de aan- dan wel afwezigheid van steenmarter en waterspitsmuis is noodzakelijk. Hieruit zal blijken of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot zoogdieren vereist is.

Met voorgenomen werkzaamheden gaat (suboptimaal) leefgebied van de hermelijn, wezel en bunzing en geschikt leefgebied van de haas verloren. De bunzing en hermelijn hebben de status 'kwetsbaar' en de wezel en haas de status 'gevoelig' op de Rode Lijst. Aanbevolen wordt om de dichtheid van de kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) en haas en de kwaliteit van naastgelegen gebied te onderzoeken om daarmee het belang van het plangebied in kaart te brengen en te beoordelen of omliggende gebieden de populaties kunnen opvangen. Hoewel de kleine marterachtigen en de haas vrijgesteld zijn in provincie Zuid-Holland neemt dit de onderzoeksplicht en het nemen van passende maatregelen in het kader van de specifieke zorgplicht niet weg.

Met de aanwezigheid van algemene en vrijgestelde zoogdieren als huisspitsmuis, veldmuis en woelrat dient vanwege de zorgplicht rekening gehouden te worden.
Om effecten als verstoring, aantasting van leefgebied en het doden van exemplaren op deze zoogdieren zoveel als mogelijk te voorkomen zijn maatregelen nodig. De preventieve maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol.

3.3.4 Vogels

Alle in Nederland broedende vogels zijn tijdens het broeden beschermd. Daarnaast zijn er vogels waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd. Deze vogels met jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in 5 categorieën, waarbij de nesten van soorten in categorie 1 tot en met 4 in principe altijd jaarrond beschermd zijn.

Categorie 5-soorten hebben enkel een jaarrond beschermd nest wanneer er een zwaarwegend of ecologisch belang is om het nest wel jaarrond te beschermen.
De categorieën zijn toegelicht in Tekstbox 1 in Bijlage 1.

Actueel en potentieel voorkomende soorten
De NDFF (2020 – 2025) toont in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen van diverse vogelsoorten uit categorie 1-4, waaronder huismus, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, slechtvalk, sperwer, kerkuil, ransuil, steenuil, wespendief en zwarte wouw. Daarnaast zijn er meldingen van verschillende categorie 5-soorten waaronder boerenzwaluw, boomkruiper, bosuil, grauwe vliegenvanger, grote bonte specht, huiszwaluw, ijsvogel, oeverzwaluw, pimpelmees, tapuit, zwarte mees, zwarte roodstaart en zijn tijdens het veldbezoek blauwe reiger, ekster, groene specht, koolmees, spreeuw, torenvalk en zwarte kraai waargenomen.

De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van de slechtvalk wordt op voorhand uitgesloten. Deze soort broedt op hoge gebouwen in nestkasten of in hoogspannings-masten en deze zijn niet in het plangebied aanwezig. Ook de aanwezigheid van geschikte nestlocaties voor havik kan worden uitgesloten vanwege het ontbreken van grote, rustige bosgebieden. Tevens is de aanwezigheid van nesten van de wespendief en zwarte wouw op voorhand uit te sluiten. Deze soorten broeden in bosrijke gebieden op zandgronden. Het plangebied kan wel als foerageergebied worden gebruikt door deze soorten, ondanks dat een nest mogelijk op enige afstand ligt. Op circa 600 meter ten zuiden van het plangebied bijvoorbeeld, is op de PTT-toren (zendmast) van Alphen aan den Rijn een nestkast voor de slechtvalk opgehangen die sinds 2015 jaarlijks in gebruik is geweest[9].

Op de noordoostelijke rand van het plangebied is bebouwing aanwezig die potentieel geschikt is voor de kerkuil en steenuil vanwege openingen in (daken van) schuren en stallen (zie Figuur 3-4). Mogelijk is er op andere locaties binnen het plangebied soortgelijke bebouwing aanwezig, bijvoorbeeld aan de zuidgrens. Op basis van informatie van een lokale werkgroep was in 2023 ook bekend dat bij Batenlaan op verschillende locaties een steenuil (heeft ge)broedt (bron: VWG Koudekerk e/o). De kerkuil is tijdens een eerder veldbezoek uitgevoerd door Sweco[10] overvliegend waargenomen ter hoogte van Landlustweg en rotonde richting Maximabrug, wat de aanwezigheid van de soort en ook de functie van het plangebied als potentieel foerageergebied indiceert.



Figuur 3-4 Bebouwing met potentiële nestgelegenheid voor kerkuil en steenuil op de noordoostelijke rand van het plangebied

[9] https://nestkastlive.nl/slechtvalk1/
[10] *Sweco Nederland B.V. 2023. Verkennend natuuronderzoek woningbouw- en natuurontwikkelingslocatie 'Gnephoek' in Alphen aan den Rijn. Referentienummer 30129769*

Binnen het plangebied zijn bomen aanwezig van voldoende grootte waarin andere roofvogelsoorten hun nest kunnen maken. Deze bomen bevinden zich voornamelijk aan de noordoost- en oostgrens van het plangebied aan ’s Molenaarspad, maar ook aan de zuidgrens ter hoogte van Gnephoek 24-42. Daarnaast zijn er potentieel jaarrond beschermde nesten in bomen waargenomen (zie Figuur 3-5). Verschillende soorten met (potentieel) jaarrond beschermde nesten kunnen namelijk van reeds aanwezige nesten gebruik maken, waaronder boomvalk, bosuil, buizerd, ransuil, sperwer en torenvalk. Tijdens het veldbezoek zijn op verschillende locaties meerdere jagende buizerds, torenvalken en nestkasten geschikt voor torenvalken waargenomen. Dit indiceert de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied voor deze soorten.



Figuur 3-5 Potentieel jaarrond beschermd nest aan de Zaagmolenweg in het zuidoosten van het plangebied. Een dergelijk oud kraaien- of eksternest kan bijvoorbeeld door boomvalk als horst in gebruik genomen worden.

Ransuil, bosuil en steenuil jagen bij voorkeur in het open veld, langs wegbermen en op open plekken in bosgebied. Vanwege het open karakter van het plangebied en de aanwezigheid van wegbermen vormt het plangebied geschikt foerageergebied voor deze soorten. Locaties met potentieel geschikte nestplaatsen voor de ransuil zijn voornamelijk aan de (noord)oostgrens en zuidgrens van het plangebied aanwezig in de vorm van boomgroepen en solitaire bomen. De (noord)oostelijke en zuidelijke grens van het plangebied bieden met ruimtes in gebouwen (zie ook Figuur 3-4) en boomholten eveneens de meeste kans voor geschikte nestplaatsen voor bosuil en steenuil. De bosuil broedt incidenteel ook in oude eksternesten. Ook zijn er ten westen van het plangebied aan Mattenkade rijen met knotwilgen met potentieel geschikte holtes erin aanwezig voor steenuil. Daarnaast zijn het bosperceel ten noorden en het Weteringpark ten oosten van het plangebied potentieel geschikte broedlocaties voor deze soorten.

Tijdens een eerder veldbezoek uitgevoerd door Sweco[11] is de ransuil overvliegend waargenomen richting het Weteringpark ter hoogte van Vrouwgeestmolen en zijn takkelingen (jongen die het nest verlaten hebben) gehoord in bosschages parallel aan ‘s Molenaarspad, wat het bovenstaande bevestigd.

De ooievaar maakt voor zijn nest gebruik van kunstmatige nestgelegenheden op daken en nestpalen, maar hij broedt ook in zelfgemaakte nesten in hoge bomen. De soort foerageert bij voorkeur in (extensief beheerde) weilanden en hooilanden. Ten noorden van het plangebied, in de buurt van het bosperceel binnen het onderzoeksgebied, is een kunstnest van de ooievaar aanwezig (zie Figuur 3-6). Tijdens het veldbezoek zijn geen aanwijzingen gevonden dat deze wordt gebruikt. Gelet op het aanwezige habitat in de wijde omgeving van het plangebied en het gegeven dat ooievaars grote afstanden kunnen afleggen, is het aannemelijk dat het plangebied geen essentiële functie heeft voor de ooievaar.



Figuur 3-6 Kunstnestplaats voor ooievaar in het onderzoeksgebied

In het plangebied en de directe omgeving is bebouwing aanwezig die potentieel geschikt is voor nestlocaties van huismus, gierzwaluw, boerenzwaluw en huiszwaluw (zie Figuur 3-7 en Figuur 3-8 en ook Figuur 3-2 voor locaties van bebouwing). De huismus broedt onder dakpannen of in nissen. Ook de gierzwaluw kan onder dakpannen of gaten in muren tot broeden komen. Van belang voor de huismus is niet alleen de aanwezigheid van geschikte broedlocaties, maar ook de aanwezigheid beschuttingselementen zoals hagen en struiken. Deze elementen zijn op diverse locaties in het plan- en onderzoeksgebied waargenomen, met soms ook huismussen (zie ook rapport uit 2023[12]). Zo zijn onder andere bij Landlustweg en Middelweg diverse locaties aanwezig waar huismussen in struiken zijn waargenomen.

[11] *Sweco Nederland B.V. 2023. Verkennend natuuronderzoek woningbouw- en natuurontwikkelingslocatie ‘Gnephoek’ in Alphen aan den Rijn. Referentienummer 30129769*

[12] *Sweco Nederland B.V. 2023. Verkennend natuuronderzoek woningbouw- en natuurontwikkelingslocatie ‘Gnephoek’ in Alphen aan den Rijn. Referentienummer 30129769*

De stallen en schuren verspreid binnen het plangebied vormen met randen, richels, dakoverstekken en gevels onder verkappingen potentieel geschikte nestlocaties voor boerenzwaluw en huiszwaluw. De boerenzwaluw en huiszwaluw zoeken vooral naar voedsel op waterrijke plekken, waardoor het gehele plangebied ook geschikt is als foerageergebied voor deze soorten.



Figuur 3-7 Bebouwing (Gnephoek 6-10) met potentiële nestlocaties voor huismus en gierzwaluw in het plangebied



Figuur 3-8 Nestlocatie van huiszwaluw (Heimansbuurt 5) ten noorden van het plangebied

Boomkruiper, grauwe vliegenvanger, koolmees, pimpelmees en spreeuw maken nesten in boomholten of achter loszittende bast, maar ook in oude nestkastjes of tussen dicht struikgewas. Boomholten zijn tijdens het veldbezoek waargenomen in knotwilgen aan de oostgrens en ten westen van het plangebied aan Mattenkade, maar zijn mogelijk ook op andere plekken aanwezig, zoals aan de zuidgrens van het plangebied (zie Figuur 3-9).



Figuur 3-9 Mogelijk geschikte holte voor nestplaatsen in knotwilg aan oostgrens van het plangebied

Aanwezige spechtengaten in het zuidoosten van het plangebied en een waargenomen groene specht in de tuinen ten zuiden van het plangebied duiden op de geschiktheid van het plangebied en omgeving voor deze soort en de grote bonte specht. Ook zijn er voldoende bomen aanwezig die geschikte nestgelegenheden bieden voor waargenomen soorten ekster en zwarte kraai (zie ook Figuur 3-2 voor locaties van bomenrijen en bosschages). Tijdens het veldbezoek konden vanwege het blad aan de bomen niet alle aanwezige bomen volledig geïnspecteerd worden op aanwezigheid van nesten of holen van deze soorten.

Het plangebied en de omgeving worden gekenmerkt door weides en akkers met veel watergangen en oevers. Het is hierdoor aannemelijk dat het plangebied als foerageer-gebied en nestlocatie gebruikt wordt door akker- en weidevogels en watergebonden vogels als kievit en scholekster. Daarbij kunnen begroeiing en bosschages aan de oost- en zuidgrens van het plangebied dienen als geschikt foerageergebied en als nestlocatie van ijsvogel, en blauwe reiger.

De aanwezigheid van essentiële nestlocaties van grote gele kwikstaart, tapuit, zwarte mees, zwarte roodstaart en oeverzwaluw in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten vanwege de afwezigheid van geschikt habitat. Zo broedt de grote gele kwikstaart langs snelstromende beken in natuurlijke oevers of aan bruggen en gebouwen, tapuit langs de kust in de duinen en in het binnenland op droge heiden en stuifzanden, de zwarte mees in naaldbossen, de zwarte roodstaart voornamelijk in droge biotopen in stedelijk gebied en in holten van muren bij moderne boerderijen en industrieterreinen en de oeverzwaluw in nestgangen in steilranden langs rivieren en open wateren, afgravingen en zanddepots.

Effectanalyse
Binnen het plangebied en in de omgeving zijn potentieel geschikte nestlocaties en/of (essentieel) leefgebied van vogels met een jaarrond beschermd nest aanwezig. Met de voorgenomen ontwikkeling worden diverse bomen en gebouwen gesloopt. Dit kan, indien aanwezig, leiden tot aantasting en verlies van nest- en/of verblijfplaatsen van de steenuil, kerkuil, ransuil, huismus, gierzwaluw, boomvalk, sperwer en/of buizerd. Daarnaast gaat de potentiële functie als (essentieel) leefgebied in het plangebied verloren. Aanvullend onderzoek naar de aan- dan wel afwezigheid van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, huismus, kerkuil, ransuil, sperwer en steenuil in het plangebied is noodzakelijk.

Naast bovengenoemde soorten kunnen in het plangebied nestlocaties van huis- en boerenzwaluw aanwezig zijn. De nesten van deze vogels zijn jaarrond beschermd bij zwaarwegende ecologische redenen. Indien aanwezig binnen het plangebied gaan door de sloop van schuren en bestaande bebouwing nestlocaties verloren. Beide soorten hebben de Rode Lijst-status ‘Gevoelig’ en gaan in Nederland achteruit. Daarbij zijn in de omgeving de alternatieven beperkt, waarmee voldoende grond is voor het zien als zwaarwegende ecologische redenen. Daarmee worden eventuele nestlocaties van deze soorten in het plangebied beoordeeld als jaarrond beschermd. Aanvullend onderzoek naar nestlocaties van de huis- en boerenzwaluw is noodzakelijk. Afhankelijk van de resultaten van de aanvullende onderzoeken is een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet noodzakelijk.

Bescherming broedvogels
Alle in Nederland broedende vogels zijn tijdens het broeden beschermd. In de Omgevingswet wordt het broedseizoen niet gespecificeerd. Van belang is of er broedende vogels aanwezig zijn die verstoord kunnen worden. Diverse vogelsoorten kunnen, afhankelijk van het voedselaanbod, jaarrond tot broeden komen. Door de werkzaamheden buiten maart-september (globale broedseizoen voor veel soorten in Nederland) uit te voeren, wordt grotendeels voorkomen dat broedgevallen worden verstoord en broedsels verloren gaan. Dit kan echter niet geheel voorkomen worden. Om die reden dient voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundige om het werkgebied vrij te geven. Bij aanwezigheid van broedgevallen, die verstoring kunnen ondervinden, dient te worden gewacht tot de jongen zijn uitgevlogen. Daarna mogen de werkzaamheden worden hervat.

3.3.5 Amfibieën en reptielen

Actueel en potentieel voorkomende soorten
De NDFF (2020 – 2025) toont waarnemingen van de beschermde amfibiesoort rugstreeppad binnen het plangebied. Overige niet-vrijgestelde amfibieën en reptielen zijn niet waargenomen in de directe omgeving van het plangebied. Het plangebied ligt op de rand van het verspreidingsgebied van de heikikker en poelkikker en op basis van verspreidingsgegevens kan ook de ringslang voorkomen in het plangebied.
Overige reptielen en niet-vrijgestelde amfibieën kunnen uitgesloten worden.

In de omgeving van het plangebied zijn tevens waarnemingen bekend van algemeen vrijgestelde amfibieën, zoals bruine kikker, gewone pad, groene kikker (sp.) en kleine watersalamander. Het plangebied biedt door aanwezigheid van watergangen en oevervegetatie leefgebied voor deze vrijgestelde amfibieën. Overwinteringsgebied is binnen het plangebied in beperkte mate aanwezig, namelijk op plekken waar bij bomenrijen, bosschages en opgaande vegetatie ook ondergroei aanwezig is.

De rugstreeppad komt met name voor in gebieden met vergraafbaar zand of rulle grond met een pionierskarakter, zoals (rivier)duinen, in uiterwaarden, ondergelopen weilanden, afgravingen en bouwterreinen, maar komt ook in agrarisch gebied voor en in pas geschoonde sloten en andere wateren in grasland- en akkergebieden. De rugstreeppad heeft de voorkeur voor tijdelijke poeltjes en plassen of andere ondiepe wateren die snel opwarmen. Het landleefgebied van de rugstreeppad bestaat voornamelijk uit onbeschaduwde, onbegroeide tot laagbegroeide ruderale terreinen[13]. In de oostelijke helft van het plangebied zijn op diverse locaties in de weides en akkers en bij bosschages aan ’s Molenaarspad waarnemingen gedaan van de rugstreeppad. Alle onverharde grond inclusief watergangen met geleidelijke oevers en bouwterreinen met open grond in het plangebied is potentieel geschikt voortplantings-, foerageer- en overwinteringsgebied voor de rugstreeppad.

Heikikker en poelkikker hebben een voorkeur voor wateren in hoog- en laagveengebieden, half-natuurlijke graslanden en voornamelijk in het geval van poelkikker ook agrarisch gebied. Vanwege het gegeven dat het plangebied op voormalig laagveengebied ligt en er veel verbindende watergangen tussen geschikt leefgebied voor deze soorten en het plangebied liggen, kan de aanwezigheid van heikikker en poelkikker niet op voorhand worden uitgesloten. Alhoewel matig geschikt, kunnen onbeschaduwde wateren verspreid door het plangebied met begroeide oevers, hoofdzakelijk in het voorjaar, dienen als voortplantingsgebied. Muizenholen of ruimtes onder boomstronken en bosjes binnen 200 meter van deze wateren kunnen dienen als overwinteringsgebied.

De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Grote oppervlaktes aan laag gelegen, nat gebied worden gemeden, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Met name de ontwikkeling van de eieren en de overwintering vormen in polders een probleem[14]. In het plangebied is matig geschikt potentieel leefgebied voor de ringslang aanwezig in de vorm van watergangen met rietkragen. Vanwege het intensieve gebruik van het plangebied en de omgeving is het niet aannemelijk dat zich broeihopen van de ringslang nabij het plangebied bevinden. Gezien het aanwezige habitat en de verspreidingsgegevens is het aannemelijk dat het plangebied incidenteel door migrerende ringslangen op zoek naar geschikt leefgebied wordt gebruikt.

Effectanalyse

Het plangebied is mogelijk leefgebied van de rugstreeppad, heikikker en poelkikker. Met de voorgenomen werkzaamheden is niet uit te sluiten dat voortplantings-, foerageer- en overwinteringsgebied wordt beschadigd of vernietigd. Dit zou een overtreding van de Omgevingswet zijn. Aanvullend onderzoek naar de aan- of afwezigheid van rugstreeppad, heikikker en poelkikker is noodzakelijk. Hieruit zal blijken of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot amfibieën vereist is.

[13] Verboom et al., 2009. Rugstreeppad. *Bufo calamita.* In: Nederlandse Fauna 9. 174-185.
[14] https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/ringslang

Het plangebied is erg open en het ontbreekt aan potentieel geschikte broeihopen voor ringslang. Ook in de omgeving van het plangebied ontbreekt het aan landschapselementen met potentie voor broeihopen. Het plangebied wordt hierdoor niet gezien als essentieel leefgebied van de ringslang. Wel is het mogelijk dat de ringslang zich incidenteel verplaatst in het plangebied. Wanneer de werkzaamheden rustig worden opgestart en in één richting wordt gewerkt zal de soort zich niet binnen het plangebied ophouden en wordt de ringslang niet gedood. Nadelige gevolgen van de werkzaamheden op de ringslang zijn hierdoor uit te sluiten.

In het gehele plangebied kunnen vrijgestelde, algemene amfibieën voorkomen, doordat de aanwezige watergangen als voortplantingswater gebruikt kunnen worden en vanwege aanwezigheid van potentieel overwinteringsgebied. De werkzaamheden zullen daarom het leefgebied (inclusief foerageergebied) van amfibieën aantasten. Nadelige gevolgen van de werkzaamheden op eventueel aanwezige soorten kunnen voorkomen worden door voorzorgsmaatregelen te treffen. Het aanvragen van een omgevingsvergunning is niet noodzakelijk omdat de voorkomende soorten vrijgesteld zijn van vergunningsplicht.
De voorzorgsmaatregelen voor ringslang en algemene amfibieën dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol.

3.3.6 Vissen

Actueel en potentieel voorkomende soorten
De NDFF (2020 – 2025) toont geen waarnemingen van beschermde vissoorten binnen of nabij het plangebied. Op basis van het aanwezige habitat en bekende verspreidingsgegevens worden er ook geen beschermde vissoorten binnen het plangebied verwacht. Soorten als Noordzeehouting en steur hebben de voorkeur voor snelstromend water, waar de agrarische sloten in het plangebied niet aan voldoen. Het plangebied ligt buiten dan wel aan de rand van het bekende verspreidingsgebied van de grote modderkruiper. De grote modderkruiper komt voor in watergangen met uitbundige waterplantengroei. Deze zijn in het plangebied niet aanwezig.

In de aanwezige watergangen in en rondom het plangebied kunnen wel algemene vissoorten voorkomen die weinig eisen aan watertype en -kwaliteit stellen, zoals de bittervoorn, kleine modderkruiper, ruisvoorn, tiendoornige stekelbaars en zeelt.

Effectanalyse
Binnen het plangebied kunnen op basis van verspreidingsgegevens en door afwezigheid van geschikt biotoop geen beschermde vissoorten voorkomen. Negatieve effecten van de werkzaamheden zijn hierdoor uitgesloten. Aanvullend onderzoek of een vergunning met betrekking tot beschermde vissen is daardoor niet nodig.

Met het planvoornemen worden watergangen en daardoor ook leefgebied van algemene vissoorten aangetast. Ook hiervoor geldt het treffen van passende preventieve maatregelen ten behoeve van de specifieke zorgplicht voor vissen. Deze maatregelen dienen opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol.

3.3.7 Ongewervelden

Actueel en potentieel voorkomende soorten
De NDFF (2020 – 2025) toont geen waarnemingen van beschermde ongewervelden binnen het plangebied. Het plangebied ligt echter binnen het verspreidingsgebied van de grote vos, groene glazenmaker, en platte schijfhoren.

De groene glazenmaker komt voor in stilstaande wateren met dichte krabbenscheervelden inclusief plassen en sloten in laagveengebieden. Het plangebied bestaat uit voormalig laagveengebied met vele watergangen die mogelijk geschikt leefgebied vormen.
Omdat het veldbezoek in oktober is uitgevoerd en niet alle watergangen bereikbaar waren was het echter niet mogelijk om de aanwezigheid van krabbenscheer, en daardoor geschikt habitat, vast te stellen. De aanwezigheid van geschikt biotoop in de watergangen verspreid door het plangebied is hierdoor niet uit te sluiten.

De grote vos komt voor in vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. Ook zwervende individuen worden vooral in een bosrijke omgeving gevonden. De vlinders zijn vooral te vinden op warme, zonnige, open maar beschutte plaatsen. Ook moeten geschikte plaatsen aanwezig zijn om te overwinteren, zoals holle bomen of stapels hout. Binnen het plangebied zijn enkele locaties met dergelijk habitat aanwezig, zoals de bosschage in de noordoosthoek van het plangebied en de bosschages parallel aan ’s Molenaarspad, maar ook ter hoogte van Gnephoek 24-42 in het zuiden van het plangebied.

De platte schijfhoren komt voor in zoete, heldere en schone wateren met een rijke begroeiing in agrarische laagveengebieden. Vaak is de soort te vinden in draadalg-vegetaties, maar ook in andere vegetaties, zoals krabbenscheer en op de wortels van lisdodde en vergelijkbare oevergebonden planten. Omdat het veldbezoek in oktober is uitgevoerd en niet alle watergangen bereikbaar waren was het niet mogelijk om de aanwezigheid van een rijke begroeiing en daarmee geschikt habitat vast te stellen. Het is hierdoor niet uit te sluiten dat er in de watergangen verspreid door het plangebied geschikt biotoop aanwezig is.

Beschermde ongewervelden zijn veelal afhankelijk van specifieke vegetatietypen of soorten (waardplanten) voor de voortplanting. Deze elementen zijn voor overige ongewervelden niet aanwezig binnen het plangebied. Daardoor is het aannemelijk dat het plangebied niet als leef- en voortplantingsgebied gebruikt worden door andere beschermde ongewervelden.

Het plangebied kan gebruikt worden als leefgebied door algemene soorten, waaronder dagvlinders, nachtvlinders, wespen, bijen, kevers, weekdieren en andere ongewervelden.

Effectanalyse
Met de voorgenomen werkzaamheden wordt potentieel geschikt leefgebied van de groene glazenmaker, grote vos en/of platte schijfhoren verstoord en/of vernietigd. Dit leidt mogelijk tot een overtreding van de Omgevingswet. Aanvullend onderzoek naar de aan- dan wel afwezigheid van groene glazenmaker, grote vos en platte schijfhoren is noodzakelijk. Hieruit zal blijken of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot ongewervelden vereist is.

Algemene soorten kunnen voorkomen in het plangebied. Deze algemene soorten zijn niet beschermd onder de Omgevingswet, maar ook hiervoor geldt dat de specifieke zorgplicht nageleefd moet worden om nadelige gevolgen van de werkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen.

3.4 Rode Lijst-soorten

Voor de effectanalyse is er gekeken naar soorten die vermeld staan op de Rode Lijst en niet worden beschermd onder het Bal artikel 11.37 (Vogelrichtlijn), artikel 11.46 (Habitatrichtlijn) of artikel 11.54 (Andere/Nationaal beschermde soorten). Voor deze soorten is het van belang dat de werkzaamheden geen nadelige gevolgen voor de staat van instandhouding teweegbrengen.

Actueel en potentieel voorkomende soorten
De NDFF (2020 – 2025) toont waarnemingen van enkele Rode Lijst-soorten in de omgeving van het plangebied. Het betreft onder andere de vaatplantsoorten beemdkroon, gulden sleutelbloem, ruige anjer, veldsalie, waterscheerling, wilde gagel en wilde kievitsbloem. Daarnaast betreft het de dagvlindersoort bruin blauwtje, de bijensoort gewone tubebij en de weekdiersoort lichte aardslak.

Veel Rode Lijst-vaatplanten zijn zeldzaam in Nederland en vereisen specifieke omstandigheden om in te groeien. Daarbij hebben versnippering van het landschap en intensivering van de landbouw voor een afname van veel soorten gezorgd.

Tegenwoordig worden veel soorten aan akkerranden ingezaaid met zaadmengsels of in tuinen aangeplant. Beemdskroon, gulden sleutelbloem, ruige anjer, veldsalie en wilde kievitsbloem staan aangegeven als ingezaaide exemplaren. Hierdoor hebben ze geen beschermde status. Gebaseerd op verspreidingsgegevens worden deze soorten niet in het plangebied verwacht.

Waterscheerling staat op zonnige plaatsen in matig voedselrijk, zwak zuur, zoet, ondiep water met een zuurstofarme veenbodem. De soort groeit in en langs sloten, greppels, kanalen, plassen, vijvers en hoogveenwijken met binnendringend voedselrijk water en rietkragen. Verschillende van de genoemde elementen zijn aanwezig binnen het plangebied.

Het bruin blauwtje heeft een voorkeur voor schrale, droge graslanden en duinlandschap en kan bij rivieren in de buurt van braakliggende akkers voorkomen bij voldoende aanbod van nectarplanten. Omdat het veldbezoek in oktober is uitgevoerd is het niet mogelijk te beoordelen of deze elementen in het plangebied voorkomen. Mogelijk is er in het voorjaar en in de zomer geschikt habitat aanwezig.

De gewone tubebij is een parasitaire bij die voor nestgelegenheden gebruikt maakt van houtblokken en (dode) boomstammen. De soort vliegt op verschillende soorten planten voor nectar. Het plangebied biedt met de aanwezigheid van dode bomen of takken en mogelijk met houtblokken in tuinen of op boerderijen geschikt voortplantingsbiotoop.

De lichte aardslak is sterk gekoppeld aan menselijke bewoning en wordt voornamelijk aangetroffen in vochtige ruimtes, tuinen en onder stenen en houtblokken. Deze elementen zijn aanwezig in het plangebied.

Effectanalyse
Van de voorkomende Rode Lijst-plantensoorten kan de aanwezigheid van waterscheerling binnen het plangebied niet op voorhand uitgesloten worden. Ook kan de aanwezigheid van ongewervelden zoals het bruin blauwtje, gewone tubebij en lichte aardslak niet uitgesloten worden. De beoogde werkzaamheden, zoals het dempen van watergangen, verplaatsen en bouwrijp maken van grond en de sloop van gebouwen leiden tot een afname van leefgebied voor deze soorten. Er dient voor deze soorten rekening gehouden te worden met de specifieke zorgplicht door preventieve maatregelen te nemen. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat bij het aantreffen van Rode Lijst-plantensoorten, deze tijdens de werkzaamheden worden behouden, bewaard en/of herplant. Voor overige soorten kan hierbij rekening gehouden worden door langzaam op te starten en één richting op te werken zodat aanwezige exemplaren kunnen vluchten. Op deze manier kunnen negatieve effecten op deze Rode Lijst-soorten verzacht worden.

Alle preventieve maatregelen dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol.

4 Omgevingswet: Houtopstanden

4.1 Toetsingskader

De regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen staan opgenomen in Afdeling 1.3 Bal. Hierin staat dat het vellen van houtopstanden is beschermd door een algemene meldplicht (art. 11.126 Bal) en herplantingplicht (art. 11.129 Bal). Dit geldt voor houtopstanden vanaf 10 are of meer en voor bomenrijen bestaande uit meer dan 20 bomen, buiten de zogeheten ‘bebouwingscontour houtkap’ (art. 11.111, lid 2 Bal).

Het is verboden om zonder een melding een houtopstand te vellen. De velling moet ten minste 4 weken tot maximaal 1 jaar vooraf worden gemeld (art. 11.126 Bal). Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, geldt een herplantingsplicht. De opstand moet binnen 3 jaar op dezelfde grond op bosbouwkundige wijze worden herbeplant (art. 11.129 Bal). Als de herbeplanting binnen 3 jaar niet is aangeslagen, wordt deze vervangen.

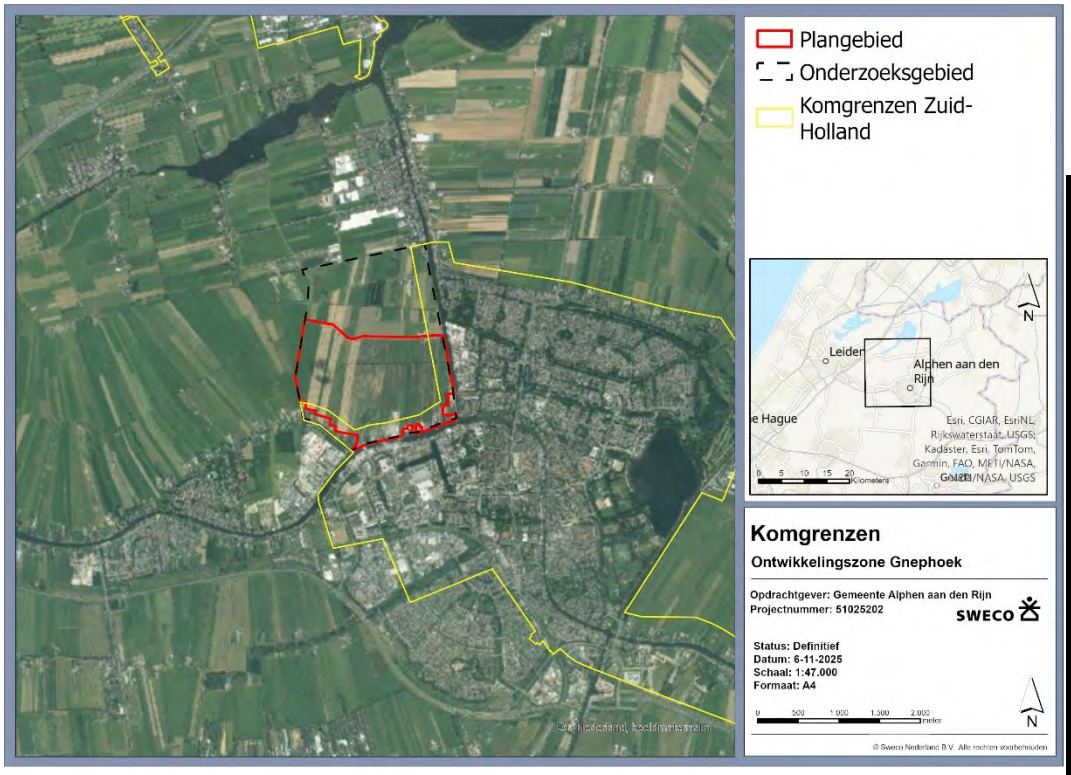
De regels gelden niet voor:
- Houtopstanden kleiner dan 10 are;
- Bomenrijen bestaande uit 20 bomen of minder;
- Houtsopstanden op erven of in tuinen;
- Bomen of struiken voor de teelt van vruchten of noten;
- Windschermen om boomgaarden;
- Kerstbomen niet ouder dan 20 jaar;
- Kweekgoed;
- Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs watergangen of eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Dunningen;
- Beplantingen van populieren, wilgen, essen of elzen voor productie van biomassa, die tenminste eens in de 10 jaar worden geoogst, bestaande uit minstens 10.000 stoven/ha/beplantingseenheid en die zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Voor het vellen van houtopstanden, het herbeplanten van grond, of nadat een houtopstand op een andere manier teniet is gegaan, geldt een specifieke zorgplicht (art. 11.116 Bal). De specifieke zorgplicht voor vellings- en herbeplantingsactiviteiten en voor handel in en bezit van hout, stelt dat als een activiteit nadelige gevolgen heeft voor de oogmerken van de regels voor deze activiteiten (art. 11.112 Bal), de uitvoerder verplicht is om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken, ongedaan te maken of achterwege te laten. Om aantoonbaar aan de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het raadzaam de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een rapportage vast te laten leggen.

Gedeputeerde Staten heeft de bevoegdheid om maatwerkvoorschriften op te stellen over de melding- en herplantingsplicht (art. 11.119 Bal), om op die wijze af te wijken van de melding- of herplantingsplicht. Tevens zijn er een aantal uitzonderingen van de meld- en herplantingsplicht (art. 11.131 Bal) voor vellingen. Bovendien geldt de meld- en herplantingsplicht niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout (art. 11.126, lid 2 en art. 11.129, lid 1 Bal).

4.2 Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Voor de analyse van de ligging van het plangebied ten opzichte van de bebouwingscontour houtkap is gebruik gemaakt van de interactieve kaarten van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ), zie Figuur 4-1.



Figuur 4-1 Bebouwingscontour houtkap (gele lijn) ten opzichte van het plangebied (rode lijn).

Uit de kaart van de begrenzing van de bebouwingscontour houtkap blijkt dat het grootste deel van het plangebied buiten de begrenzing bebouwde kom valt. In dit deel staan geen houtopstanden die voldoen aan de criteria van het toetsingskader houtopstanden (rijbeplanting van >20 bomen of >10 are boomvormers). De oost- en zuidzijde van het plangebied vallen echter binnen de begrenzing van de bebouwde kom.
Aanwezige houtopstanden binnen deze begrenzing vallen niet onder de bepalingen uit Omgevingswet, maar onder de gemeentelijke verordening van Gemeente Alphen aan den Rijn.

Het gemeentelijk bomenbeleid is dat alleen bomen die op de kaart van beschermwaardige bomen staan vergunningsplichtig zijn om te kappen. Een aantal bomen binnen het plangebied is aangegeven als beschermwaardig. Indien deze bomen gekapt worden, dient voorafgaand een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

Door de beoogde werkzaamheden gaan mogelijk houtopstanden verloren die zowel binnen als buiten de bebouwingscontour houtkap vallen.

4.3 Conclusie

Binnen het plangebied zijn geen houtopstanden aanwezig die voldoen aan de criteria van het toetsingskader houtopstanden van de Omgevingswet. Mogelijk is een melding voorafgaand aan de voorgenomen kap alsnog noodzakelijk en geldt een herplantplicht. Hiervoor wordt verwezen naar het beleid van gemeente Alphen aan den Rijn.

Ook worden door de beoogde werkzaamheden mogelijk bomen binnen de bebouwingscontour houtkap aangetast. Hiervoor wordt verwezen naar het beleid van gemeente Alphen aan den Rijn.

5 Overig natuurbeleid

Het beleidskader van de overheid dat niet in de Omgevingswet is vastgelegd bestaat uit:
- Provinciaal beleid:
  - Natuurnetwerk Nederland (NNN en ecologische verbindingen).
  - Gebieden buiten het NNN.
- Gemeentelijk beleid.

Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van de provinciaal beschermde natuurgebieden in de omgeving van het plangebied en mogelijke nadelige gevolgen van de beoogde activiteiten. In provincie Zuid-Holland is toetsing van effecten door externe werking niet van toepassing.

5.1 Provinciaal beleid

5.1.1 Toetsingskader

Het beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd bestaat uit het beleid ten aanzien van Natuurnetwerk Nederland (NNN) of ecologische verbindingszones.
In bijlage 1 wordt het beleid nader beschreven. Daarnaast kent provincie Zuid-Holland beleid ten aanzien van overig beschermde gebieden. Er zijn drie beschermingscategorieën waarvan categorie 1 en 2 van belang zijn in het kader van gebieden met natuurwaarden:
1. Een omgevingsplan voor een gebied met beschermingscategorie 1, zijnde Natuur Netwerk Nederland of Beschermd grasland in de Bollenstreek, kan slechts ontwikkelingen mogelijk maken die vallen onder de noemer ‘inpassen’ en die in overeenstemming zijn met de artikelen 7.43l, 7.43m of 7.43n.
2. Een omgevingsplan voor een gebied met beschermingscategorie 2, zijnde Belangrijk weidevogelgebied, Kansrijk weidevogelgebied of Groene buffer, kan in beginsel slechts ontwikkelingen mogelijk maken die vallen onder de noemer ‘inpassen’ of ‘aanpassen’ en die in overeenstemming zijn met de artikelen 7.43i, 7.43j of 7.43k.
3. Een omgevingsplan voor een gebied met beschermingscategorie 3, zijnde Buitengebied, kan ontwikkelingen mogelijk maken die vallen onder noemer ‘inpassen’, ‘aanpassen’ of ‘transformeren’ en die in overeenstemming zijn met artikel 7.43h (landschappelijke inpassing van het plan).

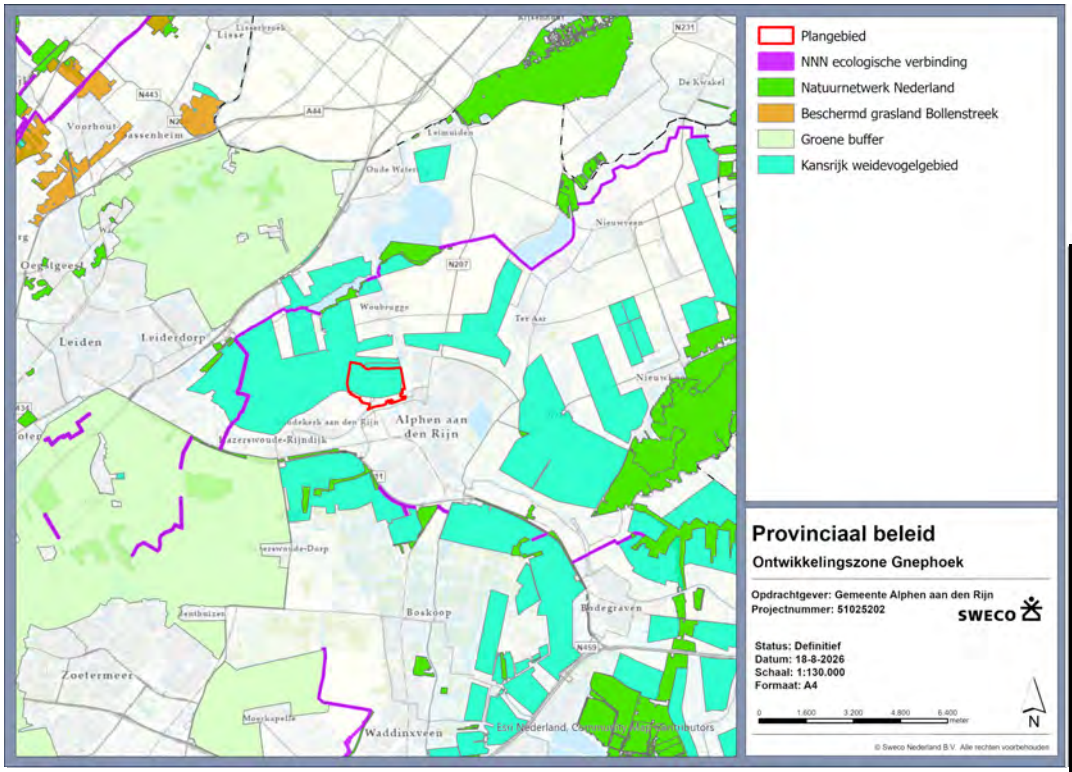
Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van het NNN, ecologische verbindingszones en kansrijk weidevogelgebied in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’. In de provincie Zuid-Holland zijn effecten vanuit externe werking niet van toepassing.

5.1.2 Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Het plangebied ligt op circa 1,6 kilometer afstand ten noorden van het NNN-gebied en ecologische verbindingszone ‘Elfenbaan’, zie figuur 5.1. Overige NNN-gebieden liggen op een grotere afstand. Nadelige gevolgen van de werkzaamheden op het NNN en ecologische verbindingszones kunnen op voorhand uitgesloten worden. Er is geen noodzaak tot het nemen van vervolgstappen.

Het overgrote deel van het plangebied is gelegen in een gebied dat is aangewezen als ‘kansrijk weidevogelgebied’, zie figuur 5.1. Met de beoogde werkzaamheden zal dit gebied worden aangetast.

Beschermd grasland Bollenstreek ligt op minstens 9 km afstand. Groene buffer-gebieden liggen op minstens 3,4 kilometer afstand van het plangebied. Het plangebied ligt buiten al deze gebieden en externe werking is niet van toepassing. De werkzaamheden hebben hierdoor geen nadelige gevolgen op deze overige provinciaal beschermde gebieden.



Figuur 5-1 Locatie plangebied (rood) ten opzichte van NNN-gebieden en overig provinciaal beleid.

5.1.3 Conclusie

Het plangebied ligt buiten het NNN en ecologische verbindingszones en externe werking is niet van toepassing. De werkzaamheden hebben hierdoor geen nadelige gevolgen voor het NNN of ecologische verbindingszones. Er is geen noodzaak tot het nemen van vervolgstappen.

Het overgrote deel van het plangebied is gelegen in een gebied dat is aangewezen als ‘kansrijk weidevogelgebied’. Aantasting van dit gebied is niet zondermeer toegestaan. Hiervoor dient nader effectonderzoek in de vorm van een ‘nee, tenzij-toets’ te worden uitgevoerd. De oppervlakte die door de voorgenomen ontwikkeling verloren zal gaan, dient mogelijk (elders) te worden gecompenseerd.

Het plangebied valt niet binnen de begrenzingen van overige beschermde provinciale gebieden, waardoor effecten hierop kunnen worden uitgesloten. Er is geen noodzaak tot het nemen van vervolgstappen.

5.2 Gemeentelijk beleid

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft verschillende documenten gericht op groenbeleid, zoals duurzaamheidprogramma 2021-2030 en groenbeheerplannen. Hierin valt te lezen dat de gemeente bewust omgaat met flora en fauna en de ecologische systemen in en om de stad. Beide zijn niet vastgelegd in de omgevingsverordening of een bestemmingsplan waardoor toetsing van de voorgenomen ontwikkeling aan deze kaders niet mogelijk is.

In het bomenbeleid van Alphen aan den Rijn is aandacht voor kwaliteit en diversiteit van bomen. De gemeente verzorgt, (her)plant en beschermt bomen. Er zijn regels voor het verwijderen of snoeien van bomen en er zijn beschermwaardige bomen aangewezen die een extra hoge beschermstatus hebben. Om te achterhalen of een boom gesnoeid of gekapt kan worden, is een vergunningscheck nodig via het Omgevingsloket.

Hiernaast is er geen gemeentelijk beleid bekend dat van invloed is op het planvoornemen.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Natura 2000-gebieden

Het plangebied valt buiten (de verstoringsafstand van) Natura 2000-gebieden. Directe effecten van oppervlakteverlies en/of versnippering en indirecte effecten van verstoring zijn uitgesloten. Hiervoor zijn geen vervolgstappen van toepassing.

Voor indirecte effecten van projectgebonden stikstofdepositie dient een berekening uitgevoerd te worden met het rekenmodel AERIUS. Als hieruit een projectgebonden depositie >0,00 mol N/ha/jr. blijkt, dient een ecologische toets te worden uitgevoerd en kan vergunning nodig zijn.

6.2 Soortenbescherming

Op basis van het bronnenonderzoek en het veldbezoek kan het voorkomen van beschermde vaatplanten en vissen binnen het plangebied en diens invloedssfeer worden uitgesloten. Er treden voor deze soortgroepen naar verwachting geen nadelige gevolgen op door de werkzaamheden. Vervolgstappen zoals nader onderzoek dan wel het aanvragen van een omgevingsvergunning zijn niet aan de orde.

Binnen en nabij het plangebied zijn bomen aanwezig met potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen of nestlocaties voor vogels. Indien bomen gekapt gaan worden is voorafgaand aan de kap uitsluitsel nodig over de functies van de bomen voor vleermuizen en vogels. Tevens gaat met het droogleggen van watergangen, het verwijderen van bosschages en oeverbegroeiing en het verwijderen en bouwrijp maken van grond mogelijk essentieel leefgebied verloren van vleermuizen (foerageergebied en vliegroutes), grondgebonden zoogdieren (rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied), vogels (foerageer- en rustgebied en nestlocaties), amfibieën (voortplantings-, foerageer, en overwinteringsgebied), ongewervelden (voortplantingsgebied). Daarnaast gaan met de sloop van bebouwing en het verwijderen van rommelhoekjes potentiële nest- en verblijflocaties van vleermuizen, vogels en grondgebonden zoogdieren verloren.

Nader onderzoek
Op voorhand kan niet worden uitgesloten dat het plangebied essentiële functies biedt voor beschermde soorten:

- Vleermuizen: verblijfplaatsen en (essentieel) foerageergebied van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis;
- Grondgebonden zoogdieren: steenmarter, kleine marters, haas en waterspitsmuis;
- Vogels (jaarrond beschermde nesten): boomvalk, buizerd, gierzwaluw, huismus, kerkuil, ransuil, sperwer, steenuil, boerenzwaluw en huiszwaluw;
- Amfibieën: rugstreeppad, heikikker en poelkikker;
- Ongewervelden: groene glazenmaker, grote vos en platte schijfhoren.

Aanvullend onderzoek naar de aan- dan wel afwezigheid van deze soorten is noodzakelijk. Hieruit zal blijken of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet met betrekking tot deze soorten vereist is.

Tevens wordt vanwege de omvang van het aangetaste gebied aanbevolen om de dichtheid van de kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) en haas en de kwaliteit van naastgelegen gebied te onderzoeken. Daarmee kan het belang van het plangebied in kaart gebracht worden en beoordeeld worden of omliggende gebieden de populaties kunnen opvangen.

Passende preventieve maatregelen en zorgplicht
Het plangebied biedt verblijfmogelijkheden voor algemeen voorkomende of vrijgestelde grondgebonden zoogdieren, amfibieën, vissen en ongewervelden. Daarnaast biedt het plangebied broedgelegenheid voor algemene vogelsoorten en kan de ringslang het plangebied incidenteel doorkruisen. Tevens is het plangebied potentieel leefgebied voor enkele Rode Lijst-plantensoorten en ongewervelden.

Voor alle eventueel aanwezige soorten geldt de specifieke zorgplicht, wat betekent dat nadelige gevolgen voor planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat de staat van instandhouding niet in het geding mag komen.

Indien de volgende passende preventieve maatregelen getroffen kunnen worden zullen nadelige gevolgen van de werkzaamheden verzacht worden en zal de staat van instandhouding van de algemene of vrijgestelde soorten en de ringslang niet in het geding komen:
- Het rustig opstarten van de werkzaamheden en één richting op werken;
- Aanwezige dieren in de gelegenheid stellen om het plangebied te verlaten;
- De werkzaamheden niet in de voortplantingsperiode (voorjaar) en het globale broedseizoen (maart-september) uitvoeren;
- Verstoring van actieve broedsels voorkomen door buiten het globale broedseizoen (maart-september) met de werkzaamheden te starten;
- Bij aanwezigheid van actieve broedsels, een ter zake deskundige te laten beoordelen of de werkzaamheden door mogen gaan (geen kans op verstoring) of dat er moet worden gewacht totdat de jongen zijn uitgevlogen (kans op verstoring);
- Werkzaamheden overdag uitvoeren;
- Om aanwezige Rode Lijst-soorten heen werken, deze verplaatsen of herplanten, of de kans geven het plangebied te ontvluchten.

Bovenstaande en aanvullende maatregelen dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol.

6.3 Houtopstanden

Binnen het plangebied zijn geen houtopstanden aanwezig die voldoen aan de criteria van het toetsingskader houtopstanden van de Omgevingswet. Mogelijk is een melding voorafgaand aan de kap noodzakelijk en geldt een herplantplicht. Hiervoor wordt verwezen naar het beleid van gemeente Alphen aan den Rijn.

Mogelijk worden bomen binnen de bebouwingscontour houtkap aangetast. Hiervoor geldt het beleid van gemeente Alphen aan den Rijn.

6.4 Overig natuurbeleid

Het plangebied valt buiten de grenzen van het Natuurnetwerk Nederland. Hiervoor zijn geen vervolgstappen noodzakelijk. Een groot deel van het plangebied valt binnen de begrenzing van ‘kansrijk weidevogelgebied’. Hiervoor dient nader effectonderzoek in de vorm van een ‘nee, tenzij-toets’ te worden uitgevoerd. De oppervlakte dat door de voorgenomen ontwikkeling verloren zal gaan, dient mogelijk (elders) te worden gecompenseerd.

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft de boom centraal staan in het groenbeleid. Mogelijk vallen er bomen met een beschermde status binnen het plangebied. Deze bomen mogen niet zonder meer aangetast worden. Hiervoor geldt het beleid van gemeente Alphen aan den Rijn.

Referenties

Atlas Leefomgeving (z.d.). Interactieve (natuur)kaart van Nederland. Ingezien via: https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten;

BIJ12 (2025). Kennisdocument Heikikker;

BIJ12 (2025). Kennisdocument Poelkikker;

Flora van Nederland. Ingezien via: https://www.floravannederland.nl/;

Gemeente Alphen aan den Rijn (2011). Groenbeleidsplan Alphen aan den Rijn 2011-2021. Ingezien via: https://www.bomenpanelalphen.nl/wp-content/uploads/2019/01/Groenbeleidsplan-2011.pdf;

Gemeente Alphen aan den Rijn (z.d.). Informatie over het bomenbeleid. Ingezien via: https://www.alphenaandenrijn.nl/Natuur_en_milieu/Groen_en_bomen/Beschermwaardige_bomen/Wet_en_regelgeving/Bomenbeleid_gemeente_Alphen_aan_den_Rijn;

Gemeente Alphen aan den Rijn (z.d.). Informatie over (beschermwaardige) bomen. Ingezien via: https://www.alphenaandenrijn.nl/Natuur_en_milieu/Groen_en_bomen;

Gnephoek (z.d.). Projectinformatie. Ingezien via: https://www.gnephoek.com/projectinformatie/default.aspx;

Hunink, S. (2025). Natuur Inclusief. Lijst beschermde soorten omgevingswet;

Nationale Flora en Fauna Databank (NDFF). Ecogrid. Uitvoerportaal. Ingezien via: https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul;

Omgevingsloket. Informatie over wetgevingsregels op de kaart. Ingezien via: https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/viewer/locatie;

Overheid (z.d.) Besluit activiteiten leefomgeving. Wet- en regelgeving in Nederland omtrent activiteiten die de natuur betreffen. Ingezien via: https://wetten.overheid.nl/BWBR0041330/2024-01-01#Hoofdstuk11;

Provincie Zuid-Holland (z.d.). Zuid-Hollandse Omgevingsverordening. Ingezien via: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR703362/;

RAVON. Informatie over beschermde reptielen, amfibieën en vissen. Ingezien via: https://www.ravon.nl;

Natura 2000. Ingezien via: https://www.natura2000.nl/gebieden;

Natuurnetwerk Nederland. Interactieve kaart van NNN-gebieden in Zuid-Holland. Ingezien via: https://pzh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=698b578f8bf34f5ab624e1f2ae687199&extent=33428.9852%2C415026.1883%2C131473.1813%2C477053.1124%2C28992;

Nestkastlive (2025). Slechtvalk. Ingezien via: https://nestkastlive.nl/slechtvalk1/;

SOVON. Informatie over beschermde vogels. Ingezien via: https://www.sovon.n;l

Sweco Nederland B.V. (2023) Verkennend natuuronderzoek woningbouw- en natuurontwikkelingslocatie ‘Gnephoek’ in Alphen aan den Rijn. Referentienummer: 30129769;

Verboom et al. (2009). Rugstreeppad. *Bufo calamita.* In: Nederlandse Fauna 9. 174-185;

Verspreidingsatlas. Informatie over verspreiding van beschermde dier- en plantensoorten. Ingezien via: https://www.verspreidingsatlas.nl;

Vlinderstichting. Informatie over (rode lijst) vlinders. Ingezien via: https://www.vlinderstichting.nl/vlinders;

Vogelbescherming. Informatie over beschermde vogels. Ingezien via: https://www.vogelbescherming.nl;

Zoogdiervereniging. Informatie over beschermde grondgebonden zoogdieren. Ingezien via: https://www.zoogdiervereniging.nl/.

Bijlage 1 | Toetsingskader Omgevingswet

Natura 2000-gebieden

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De essentie van het beschermings-regime voor deze gebieden is dat de duurzame instandhouding van soorten en habitats binnen de Europese Unie wordt gewaarborgd. Daarbij zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor natuurlijke habitats en/of soorten. Voor habitattypen en leefgebieden van soorten die zich al op het gewenste niveau bevinden (kwalitatief en kwantitatief) kunnen behoudsdoelstellingen bestaan. Voor habitattypen en leefgebieden van soorten die nog niet het gewenste niveau hebben bereikt, kunnen uitbreidings- en/of verbeterdoelstellingen bestaan.

In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden (art. 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel als mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6, lid 1 Bal). Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen (verslechterende of significant verstorende gevolgen) op instandhoudingsdoelstellen op grond van objectieve gegevens op voorhand uitgesloten kunnen worden (art. 11.6, lid 2 Bal). Als nadelige gevolgen niet te voorkomen zijn, dan verplicht de specifieke zorgplicht passende preventieve maatregelen te nemen (art. 11.6, lid 2, onder d), of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen (art. 11.6, lid 2, onder f). Daarnaast dient de effectiviteit van de maatregelen gemonitord te worden. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten, maar ook voor activiteiten die conform een Natura 2000-beheerplan worden uitgevoerd.

<u>Vergunningplicht projecten</u>

Een activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt aangeduid met een ‘Natura 2000-activiteit'. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een ‘Natura 2000-activiteit' en andere activiteiten. Een Natura 2000-activiteit is vergunningplichtig (art. 5.1, lid 1 Ow), tenzij er sprake is van een ‘vergunningsvrij geval’ (art. 11.16 t/m 11.21 Bal). Activiteiten die nodig zijn voor het beheer van Natura 2000-gebieden (om de doelstellingen te kunnen halen) of geen significante gevolgen hebben, vallen *niet* onder de regels voor een Natura 2000-activiteit.

Er dient getoetst te worden of een activiteit (al dan niet significante) negatieve gevolgen kan hebben. Wanneer na een eerste verkennende effectbeoordeling effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten kunnen de volgende vervolgstappen aan de orde zijn:

- Een voortoets geeft een aanwijzing over de mogelijke negatieve effecten van een plan of project op Natura 2000-gebieden. Uit de voortoets volgt ook welke vervolgstappen nodig zijn. Soms blijkt uit de voortoets dat er zeker geen significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden zijn. Er zijn dan geen vervolgstappen nodig. Indien er sprake is van een Natura 2000-activiteit die niet vergunningsvrij is, en significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, volgt een Passende Beoordeling;
- Passende beoordeling: beoordeling of significante gevolgen van het plan of project zijn uit te sluiten rekening houdend met de instandhoudings-doelstellingen. De regels waar een Passende Beoordeling aan moet voldoen staan in art. 16.53c Ow en art. 8.74b Bkl. Als significante gevolgen ondanks mitigatie niet uit te sluiten zijn, volgt een ADC-toets.

- ADC-toets: aangetoond dient te worden dat er geen Alternatieven zijn met minder grote effecten, er sprake is van een Dwingende reden van groot openbaar belang en in afdoende Compensatie is voorzien (art. 8.74b, lid 2 en 3 Bkl).

Mogelijke nadelige gevolgen als gevolg van de depositie van stikstof dienen bij Natura 2000-activiteiten getoetst te worden door middel van de Aerius Calculator (art. 4.15 Or).

Als uit de voortoets blijkt dat het niet gaat om een ‘Natura 2000-activiteit' of als het een vergunningsvrij geval betreft, is er mogelijk nog wel sprake van een ‘activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied’. Ondanks dat er geen vergunningplicht geldt, blijft de specifieke zorgplicht van toepassing. Vastlegging van toetsing aan de specifieke zorgplicht wordt sterk aangeraden.

Mogelijkheid tot vaststelling *plannen*

De term ‘Natura 2000-activiteit' geldt alléén voor projecten. Een plan mag worden vastgesteld als uit een Passende Beoordeling, bedoeld in artikel 16.53c, eerste lid Ow, de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten (art. 10.24 Bkl). Is er ondanks mitigatie nog steeds sprake van een significant gevolg, dan kan het plan alleen worden vastgesteld als de zogenaamde ADC-toets met succes is doorlopen (art. 10.24, lid 2 en 3 Bkl).

In het Bal zijn een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen waarvoor geen vergunningplicht geldt. Dit betreft onder meer:
- In een programma (bijvoorbeeld Natura 2000-beheerplan) aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. 11.21 Bal, mits het programma voldoet aan de eisen zoals aangegeven in art. 11.18, lid 2 Bal;
- In een omgevingsverordening aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. 11.19 en art. 11.21 Bal;
- In een ministeriele regeling aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. 11.20 en 11.21 Bal.

Soortenbescherming

Bescherming van soorten wordt in de Omgevingswet geregeld in hoofdstuk 5.
Alle activiteiten met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild voorkomende dieren of planten zijn zogeheten flora- en fauna-activiteiten (bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet).
Voor alle flora- en fauna-activiteiten is een specifieke zorgplicht opgenomen (art. 11.27 Bal). Deze houdt in dat iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, nadelige gevolgen zo veel als mogelijk dient te voorkomen, beperken of ongedaan te maken (art. 11.27, 1e lid Bal). Om te voldoen aan de specifieke zorgplicht dient eenieder onderzoek te doen naar het voorkomen van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn (art. 11.27, 2e lid Bal).

Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:
- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl;
- Dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- Nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal).

*evt. toevoegen art. 11.27, 2e lid: nemen van passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. Art. 11.27, 2e lid onder b; er moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten.

Indien er sprake is van schadelijke handelingen, leidt dit tot een vergunningsplichtig geval. De schadelijke handelingen komen voort uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en Internationale Verdragen en betreffen de volgende handelingen:

Schadelijke handelingen Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal):
- Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in art. 1 Vrl;
- Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels;
- Het opzettelijk storen van vogels;
- Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort;
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudings-maatregel of passende maatregel.

Schadelijke handelingen Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal):
- Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levend dieren Hrl bijlage IV, onder a, Bern bijlage II, Bonn bijlage I (ex. Vogels art. I Vrl);
- Het opzettelijk verstoren van dieren;
- Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren;
- Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren;
- Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b Hrl of bijlage I verdrag van Bern, in hun natuurlijk verspreidingsgebied;
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudings-maatregel of passende maatregel.

Schadelijke handelingen andere soorten (art. 11.54 Bal):
- Het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
- Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren;
- Het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B;
- Het verbod geldt niet voor bosmuis, huisspitsmuis en veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden;
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudings-maatregel of passende maatregel.

Voor *Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten* geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden, en dat exemplaren niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond. In gebruik zijnde nesten van vogels zijn te allen tijde gedurende het broedseizoen beschermd.

Van een aantal vogelsoorten geniet de vaste rust- en verblijfplaats een aanvullende jaarronde bescherming. Er is een indicatieve landelijke lijst opgesteld[15], maar provincies hebben de mogelijkheid deze aan te passen.

[15] RVO, 2021. Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf

Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in 5 categorieën, waarbij de nesten van soorten van categorie 1 t/m 4 in principe altijd jaarrond beschermd zijn, en nesten van soorten van categorie 5 enkel wanneer er een zwaarwegend ecologisch belang is om het nest wel jaarrond te beschermen. Zie Tekstbox 1 voor een toelichting per categorie. Ook voor soorten van categorieën 1 t/m 4 kunnen zich uitzonderingssituaties voordoen waarbij een nest geen jaarronde beschermd behoeft. Dit wordt beoordeeld door een ecoloog. Soorten van categorie 1 t/m 4 zijn de volgende: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendief en zwarte wouw. Van een aantal andere soorten zijn de nesten enkel beschermd indien er onvoldoende alternatieven zijn.

Tekstbox 1 Vogels met jaarrond beschermde nesten.

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van de Ow jaarrond:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Op soorten van de volgende categorie gelden de verbodsbepalingen van de Ow niet jaarrond:

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Indien dit het geval is, is een omgevingscheck benodigd.

Voor *Andere soorten* geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van deze soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Verstoring van deze soorten is geen schadelijke handeling die leidt tot een vergunningsplichtig geval.
Ten aanzien van de *Andere soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid heeft om soorten binnen deze categorie onder voorwaarden vrij te stellen.

Met artikel 3.189 (eerste lid) van de omgevingsverordening van provincie Zuid-Holland wordt een dergelijke vrijstelling gegeven (Provincie Zuid-Holland, 2025). De diersoorten waarop de vrijstelling ten behoeve van ruimtelijke ingrepen toeziet, worden genoemd in tabel 1.1. Het is ook mogelijk om voor beide categorie-soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de wet, mits de voorgenomen activiteit als zodanig in de gedragscode is beschreven. Er is dan geen vergunning nodig.

Onderzoeken naar het voorkomen van *Andere soorten* hebben een geldigheidsduur van drie jaar. Na deze termijn dient het onderzoek te worden geactualiseerd.

Tabel 1.1 Vrijgestelde soorten in provincie Zuid-Holland

Zoogdieren	*Amfibieën*
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergspitsmuis	Kleine watersalamander
Egel	Meerkikker
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Rosse woelmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld of voor voorgenomen activiteiten die strijdig zijn met de bepalingen in de wet geldt een vergunningsplicht. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is.

Een aantal uitzonderingen op de vergunningplicht en de vergunningsvrije gevallen zijn benoemd. Er geldt geen vergunningplicht wanneer:

- Schadelijke handelingen uitgevoerd worden ten behoeve van instandhoudings- en passende maatregelen in het kader van het bereiken van Natura-2000 doelstellingen (zie art. 11.37, lid 2 onder b, art. 11.46, lid 2 onder b en art. 11.54 lid 2 onder c Bal);
- Flora- en fauna-activiteiten aangewezen zijn in een programma (bijvoorbeeld in een Natura 2000-beheerplan);
- Flora- en fauna-activiteiten zijn aangewezen in een omgevingsverordening (bijvoorbeeld door de provincie vrijgestelde soorten en handelingen);
- Flora- en fauna-activiteiten zijn aangewezen in een ministeriële regeling (bijvoorbeeld door de minister van LNV vrijgestelde soorten en handelingen);
- Flora- en fauna-activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd conform een per ministeriële regeling aangewezen gedragscode.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld of voor voorgenomen schadelijke handelingen geldt een vergunningplicht. Een omgevingsvergunning kan enkel worden verleend als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (artikel 8.74l Bkl):

- De activiteit nodig is vanwege bepaalde belangen;
- Geen andere bevredigende oplossing mogelijk is;
- De activiteit niet nadelig is voor de gunstige staat van instandhouding van populaties;
- Verder geldt in geval van populatiebeheer een aanvullende beoordelingsregel.

Voor vogels gelden zwaardere belangen dan voor soorten van Habitatrichtlijn of verdragen, en voor andere soorten. Voor andere soorten wordt ook vergunning verleend voor activiteiten in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en bestendig beheer of onderhoud en voor een zelf nader te specificeren ‘Algemeen belang’.

Provinciaal natuurbeleid

Natuurnetwerk Nederland

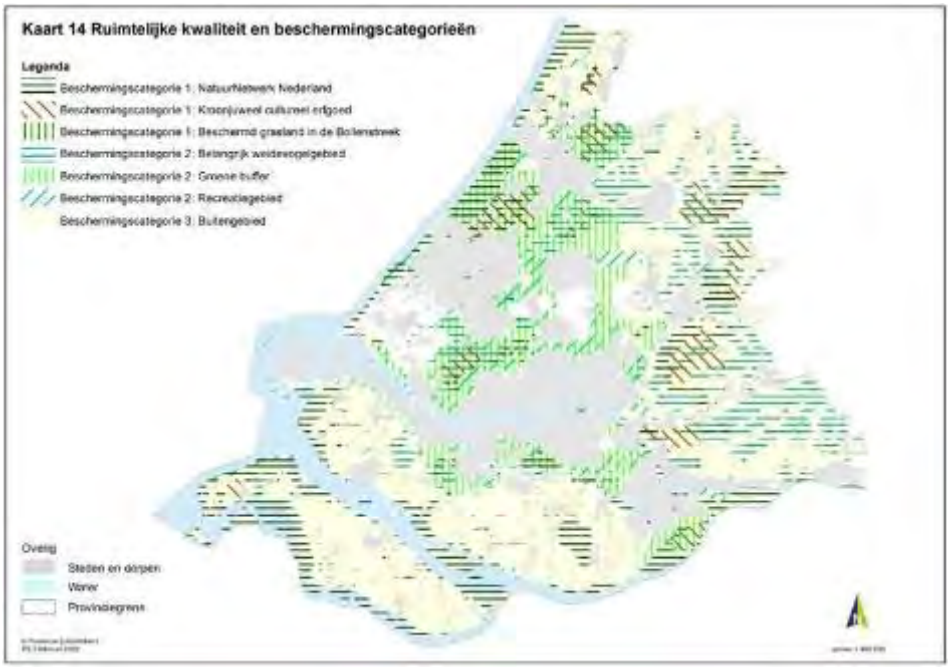
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), in 1990 door het Rijk geïntroduceerd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS), is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland. Naast tal van natuurgebieden omvat het NNN ook vrijwel alle Natura 2000-gebieden. Behoudens de rijkswateren, waar het Rijk bevoegd gezag is (onder andere Waddenzee, Noordzee, IJsselmeer), zijn de provincies bevoegd gezag inzake het NNN. Het Natuurnetwerk Nederland is vastgelegd in de Provinciale structuurvisies en Provinciale verordeningen. De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het bestemmingsplan.

De afweging voor ingrepen in het NNN gaat volgens het ‘nee, tenzij’-principe. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een NNN-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op het NNN-uitkomst bieden om projecten in het NNN te realiseren. Een ‘nee, tenzij-toets’ behoeft alleen te worden doorlopen indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

Overige provinciaal beschermde gebieden

De regels omtrent ruimtelijke kwaliteit waarvan gebieden met natuurwaarden een onderdeel zijn, is in provincie Zuid-Holland vastgelegd in de provinciale omgevings-verordening 2025 paragraaf 7.3.7. Er zijn drie beschermingscategorieën waarvan categorie 1 en 2 van belang zijn in het kader van gebieden met natuurwaarden (figuur 4.1):

1. Een omgevingsplan voor een gebied met beschermingscategorie 1, zijnde Natuur Netwerk Nederland of Beschermd grasland in de Bollenstreek, kan slechts ontwikkelingen mogelijk maken die vallen onder de noemer ‘inpassen’ en die in overeenstemming zijn met de artikelen 7.43l, 7.43m of 7.43n.
2. Een omgevingsplan voor een gebied met beschermingscategorie 2, zijnde Belangrijk weidevogelgebied, Kansrijk weidevogelgebied of Groene buffer, kan in beginsel slechts ontwikkelingen mogelijk maken die vallen onder de noemer ‘inpassen’ of ‘aanpassen’ en die in overeenstemming zijn met de artikelen 7.43i, 7.43j of 7.43k.
3. Een omgevingsplan voor een gebied met beschermingscategorie 3, zijnde Buitengebied, kan ontwikkelingen mogelijk maken die vallen onder noemer ‘inpassen’, ‘aanpassen’ of ‘transformeren’ en die in overeenstemming zijn met artikel 7.43h (landschappelijke inpassing van het plan).



Figuur 4.1. Ligging van de gebieden binnen de drie beschermingscategorieën (provincie Zuid-Holland, 2025).

Er zijn daarmee vier typen beschermde gebieden aan te wijzen:

- *Natuurnetwerk Nederland (cat. 1)*
  Een omgevingsplan voor het natuurnetwerk Nederland, onderverdeeld in bestaande en nieuwe natuur, waternatuurgebied en ecologische verbinding, laat daarbinnen geen activiteiten toe die de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van die gebieden significant beperken, of die leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van die gebieden.
- *Graslanden Bollenstreek (cat. 1)*
  Een omgevingsplan voor een locatie binnen graslanden Bollenstreek kan voorzien in een ruimtelijke ontwikkeling mits die ontwikkeling een aantoonbare meerwaarde heeft voor de ruimtelijke kwaliteit van de graslanden.
- *Kansrijk en Belangrijk Weidevogelgebied (cat. 2)*
  Een omgevingsplan voor een locatie binnen belangrijk of kansrijk weidevogelgebied kan slechts voorzien in een ruimtelijke ontwikkeling voor zover de ontwikkeling geen significante aantasting tot gevolg heeft van de wezenlijke kenmerken en waarden van het weidevogelgebied.
- *Groene buffer (cat. 2)*
  Een omgevingsplan voor een locatie binnen groene buffers kan voorzien in een ruimtelijke ontwikkeling voor zover dit geen grootschalige ontwikkelingen behelzen en de bufferfunctie blijkens een afdoende motivering niet onevenredig wordt verstoord.

De afweging voor ruimtelijke ingrepen in beschermingscategorie 1 en 2 gaat volgens het ‘ja, mits-principe’. Ingrepen mogen plaatsvinden mits zij geen significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden hebben of als sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een beschermd gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden.

De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dienen te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op het beschermd gebied uitkomst bieden om projecten in het beschermd gebied te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van beschermd gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’. In provincie Zuid-Holland is de externe werking van het NNN niet van toepassing. Een ‘ja-mits toets’ behoeft alleen te worden doorlopen, indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.